

#MeToo?

Het verband tussen pornografiegebruik enerzijds en genderstereotypen, de acceptatie van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging bij Vlaamse adolescenten anderzijds.

Chelly Maes

R0578949

Masterproef aangeboden tot
het behalen van de graad

MASTER IN DE COMMUNICATIEWETENSCHAPPEN

Promotor: Prof. Dr. L.Vandenbosch

Verslaggever: Trekels Jolien

Assessor: Vangeel Laurens

Academiejaar 2017-2018

Word count: 11585

#MeToo?

Het verband tussen pornografiegebruik enerzijds en genderstereotypen, de acceptatie van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging bij Vlaamse adolescenten anderzijds.

Chelly Maes

R0578949

Masterproef aangeboden tot
het behalen van de graad

MASTER IN DE COMMUNICATIEWETENSCHAPPEN

Promotor: Prof. Dr. L.Vandenbosch

Verslaggever: Trekels Jolien

Assessor: Vangeel Laurens

Academiejaar 2017-2018

Word count: 11585

Inhoudstabel

Voorwoord	7
Inleiding	8
1. Literatuurstudie	10
1.1. Pornografiegebruik bij adolescenten	10
1.2. Kenmerken van pornografiegebruikende adolescenten	13
1.3. Boodschappen in pornografie	14
1.4. De impact van pornografiegebruik op seksueel genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en de attitude tegenover #MeToo	16
1.4.1. Theoretisch kader	16
1.4.2. Seksueel genderstereotiepe attitudes	17
1.4.3. Aanvaarding van verkrachtingsmythes	19
1.4.4. #MeToo	20
1.4.5. Controlevariabelen	22
1.4.6. Modererende variabelen	22
1.5. Deze studie	23
1.5.1. Onderzoeksvragen en hypothesen	24
2. Methode	26
2.1. Dataverzameling	26
2.2. Steekproef	27
2.3. Meetinstrumenten	28
2.4. Analyse	31
3. Resultaten	32

3.1. Beschrijvende statistieken	32
3.2. Het verband tussen pornografiegebruik enerzijds en het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover #MeToo anderzijds	34
3.3. De mediërende rol van de seksueel genderstereotiepe attitudes en de acceptatie van verkrachtingsmythes in het verband tussen pornografiegebruik en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging	37
3.4. De modererende rol van geslacht	39
4. Discussie	40
5. Referentielijst	46
6. Bijlagen	61

Lijst van tabellen en figuren

Tabel 1: correlaties en p-waarden	34
Tabel 2: verband tussen pornografiegebruik en SASSY	35
Tabel 3: verband tussen pornografiegebruik en RMA	36
Tabel 4: verband tussen pornografiegebruik en een negatieve attitude tegenover #MeToo	37
Figuur 1: SASSY als mediator van het verband tussen pornografiegebruik en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging	38
Figuur 2: RMA als mediator van het verband tussen pornografiegebruik en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging	39

Voorwoord

Deze meesterproef is het resultaat van mijn levenslange interesse en engagement voor vrouwenrechten en de man-vrouw relatie in de huidige maatschappij. Het schrijven van deze meesterproef was een enorm leerrijke ervaring en heeft me tot heel wat inzichten gebracht. Zo gaf het mij een gevoel van voldoening om te weten dat ik mijn steentje heb bijgedragen aan het communicatiewetenschappelijk domein. Uiteraard had ik dit proces niet op deze manier kunnen doorlopen zonder de steun en het advies van een aantal personen waarvoor ik mijn dank wil betuigen.

Eerst en vooral wil ik Prof. Dr. Laura Vandenbosch bedanken om mij de kans te geven deze thesis te schrijven en mij te inspireren een stapje verder te gaan. Haar kritische blik en advies hebben mij geleerd telkens met een ander perspectief naar mijn thesis te kijken en op deze manier de studie te verbeteren.

Daarnaast wil ik ook mijn assessor Laurens Vangeel bedanken voor de nuttige tips bij het opstellen van de #MeToo schaal en het nalezen van de teksten. Hij stond telkens paraat wanneer ik een vraag had en heeft de begeleiding dan ook goed opgevangen wanneer Prof. Dr. Laura Vandenbosch afwezig was.

Ook wil ik Lara Schreurs bedanken voor de begeleiding tijdens de dataverzameling. Zij heeft alles nauwkeurig opgevolgd en dit heeft mij en de andere studenten heel wat moeite bespaard. De andere studenten die meegewerkt hebben aan de New Media Study wil ik uiteraard ook bedanken voor het verzamelen van de data. Verder wil ik ook de scholen bedanken die meegewerkt hebben aan de studie.

Tot slot wil ik graag mijn ouders bedanken voor de financiële en morele steun. Ook wil ik mijn vriend bedanken voor zijn optimisme doorheen deze periode en de steun die ik van hem heb gekregen. Uiteraard wil ik ook mijn vriendinnen bedanken omdat zij telkens klaarstonden met een luisterend oor.

Chelly Maes,

16 mei 2018

Inleiding

“*Women are being believed for the first time ever*”

-Gloria Steinem over de #MeToo beweging (Women in the World, 2018)

In oktober 2017 dienden 85 vrouwen een klacht in tegen één van Hollywood's meest succesvolle producers, Harvey Weinstein. Zij beschuldigden hem allemaal van seksueel grensoverschrijdende handelingen (Moniuszko & Kelly, 2017). Al gauw ging de hashtag #MeToo viraal op sociale media en deelden miljoenen vrouwen hun eigen ervaringen met seksueel overschrijdend gedrag (Rozina, 2017; Santiago & Criss, 2017). Velen drukten steunbetuigingen uit voor de vrouwen, maar de sociale beweging was ook vatbaar voor kritiek en negatieve reacties. Zo werd het debat er bijvoorbeeld van beschuldigd een *trial by media* te induceren, waarin de vermeende daders worden veroordeeld alvorens de schuld is bewezen (Truijens, 2017).

Deze thesis wil onder andere nagaan hoe adolescenten in Vlaanderen naar deze beweging kijken en dit in verband brengen met de pornografieconsumptie van deze pubers. Een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging is namelijk een indicatie voor seksueel genderstereotiepe attitudes. De meesterproef draagt dus op een unieke manier bij tot het communicatiewetenschappelijk domein.

Eerst en vooral ligt de focus op pornografiegebruik bij adolescenten. Dit omwille van de seksuele ontwikkeling en nieuwsgierigheid die de puberteit zo kenmerkend maken (Peter & Valkenburg, 2011; Pfaus et al., 2012; Savin-Williams & Diamond, 2004; Sinkovic, Štulhofer & Bozic, 2013). Adolescenten zijn namelijk kwetsbaarder voor seksueel expliciete inhoud aangezien ze nog geen seksuele ervaring, kennis of vaardigheden hebben (Braun-Courville & Rojas, 2009; Buchanan, Eccles, & Becker, 1992; Neinstein, 2002; Pfaus et al., 2012; Savin-Williams & Diamond, 2004; Sinkovic, Štulhofer, & Bozic, 2013; Ward, 2003). De seksuele script theorie (Gagnon & Simon, 1973) ondersteunt de redenering dat pubers de attitudes en gedragingen die afgebeeld worden in pornografie kunnen gebruiken als leidraad en evaluatie voor hun eigen attitudes en

gedrag. De thesis wil op deze manier het pornografiegebruik bij adolescenten in verband brengen met het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes en het aanvaarden van verkrachtingsmythes. Zo kan de studie inzichten vergaren over het standpunt dat adolescenten hebben tegenover de man-vrouw relatie en seksualiteit. Verder kunnen deze ideeën implicaties hebben voor de attitudes die ze koesteren en de gedragingen die ze stellen eenmaal ze volwassen zijn.

Ten tweede kaart de meesterproef de #MeToo beweging aan. Het internet fenomeen is nog niet eerder onderzocht in het communicatiewetenschappelijk veld. Een schaal, die de attitude tegenover de sociale beweging meet, is dan ook voor deze meesterproef ontwikkeld. Zo kan in kaart gebracht worden hoe pubers denken over dit debat. Dit kan implicaties hebben voor later onderzoek. Zoals al eerder aangegeven zal deze attitude tegenover het debat in verband gebracht worden met het pornografiegebruik van de adolescenten. Dominante pornografie, die vooral een overheersende rol van de man afbeeldt, is namelijk het meest populair (Barron & Kimmel, 2000; Klaassen & Peter, 2015; Vandenbosch, 2015). Deze ongelijke relatie tussen man en vrouw is dan ook hetgeen de #MeToo beweging aankaart. Gebaseerd op de seksuele script theorie (Gagnon & Simon, 1973) is een verband tussen de blootstelling aan dit soort inhoud en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging mogelijk. Bovendien wordt in de thesis nagegaan of seksueel genderstereotiepe attitudes en/of verkrachtingsmythes dit eventuele verband mediëren.

Om deze vragen te beantwoorden werden in maart 2018 704 Vlaamse adolescenten bevestigd aan de hand van de New Media Study. Deze vragenlijst bevatte vragen die relevant waren voor de meesterproeven van zeven masterstudenten communicatiewetenschappen. De studie was cross-sectioneel, dit wil zeggen dat de vragenlijsten éénmalig en op één tijdstip werden afgelegd.

1. Literatuurstudie

1.1. Pornografiegebruik bij adolescenten

De invloed van het wereldwijde web op ieder aspect van de menselijke ervaring groeit continu (Hesse & Pedersen, 2017). Seksualiteit is een belangrijk deel van deze menselijke ervaring en ‘seks’ is dan ook het meest gezochte onderwerp op het internet (Braun-Courville & Rojas, 2009; Hesse & Pedersen, 2017). Het merendeel van de seksueel expliciete inhoud wordt opgezocht via dit medium (Häggström-Nordin, Hanson, & Tyden, 2005; Štulhofer, Buško, & Landripet, 2010). Internet pornografie genereert dan ook naar schatting een wereldwijde omzet van 93 miljard dollar (Ropelato, 2007; Hesse & Pedersen, 2017).

Pornografische inhoud wordt alsnog toegankelijker dankzij de technologische evoluties zoals de ontwikkeling van smartphones en tablets. Toegankelijkheid, betaalbaarheid en anonimiteit, ofwel het ‘triple A concept’, zijn volgens Cooper (1998) de hoofdpijlers die internet pornografie zo populair maken. De digitale evoluties zorgen ervoor dat het wereldwijde web een alsnog groter deel uitmaakt van de levens van adolescenten. Pubers in ontwikkelde landen hebben namelijk de mogelijkheid om de hele dag online te zijn omdat ze in bezit zijn van meerdere toestellen die dit mogelijk maken (Madden, Lenhart, Duggan, Cortesi, & Gasser, 2013). In domeinen die belangrijk zijn voor het dagelijks functioneren van de adolescent zoals school, vriendschap, de ontwikkeling van een eigen identiteit en seksualiteit speelt het internet een alsnog grotere rol (Doornwaard, Den Boer, Vanwesenbeeck, Van Nijnatten, ter Bogt, & Van Den Eijnden, 2017; Madden et al., 2013). Daarnaast zijn er in de laatste decennia alsnog meer seksuele inhoud in de mainstream media beschikbaar (Ward, 2003). Dit leidt volgens Doornwaard en collega’s (2017) tot onder andere een gewoonwording van de consumptie van seksueel expliciete inhoud bij adolescenten.

Malamuth en Huppin (2005, p.315) omschrijven pornografie als: “seksueel expliciete inhoud die allereerst bedoeld zijn de kijker seksueel op te winden”. Seksueel expliciete inhoud beeldt een verscheidenheid aan seksuele activiteiten af. Dit kan gaan over traditionele heteroseksuele seks tussen 2 partners of de afbeelding van

seksueel gedrag met meerdere partners van hetzelfde geslacht, etc... (Brosius, Weaver, & Staab, 1993).

Gegeven dat een groot deel van de adolescenten in Westerse landen toegang hebben tot het internet (Madden et al., 2013), is de kans op blootstelling aan seksueel expliciet materiaal bij deze leeftijdsgroep groot. Het internet geeft adolescenten namelijk de vrijheid om hun eigen seksuele mediaomgeving te vormen en te controleren. Pubers kunnen dus niet enkel bestaande seksueel gerelateerde inhoud bekijken, maar ze hebben ook de mogelijkheid om zelf pornografische inhoud te maken, distribueren en feedback te krijgen. Bovendien kunnen ze zelfs real-time virtuele seksuele interacties hebben met andere gebruikers (Doornwaard et al., 2017; Owens, Behun, Manning, & Reid, 2012; Peter & Valkenburg, 2006). De studie van Sabina, Wolak en Finkelhor (2008) in de VS bevestigt de redenering dat de kans op blootstelling aan pornografie bij pubers groot is. Zij stellen vast dat 93% van de mannelijke en 62% van de vrouwelijke adolescenten al blootgesteld zijn geweest aan seksueel expliciet materiaal voordat ze 18 jaar waren. Ook in Taiwan (Lo & Wei, 2005), Zweden (Hägström-Nordin, Hansom & Tyden, 2005) en Nederland (Peter en Valkenburg, 2006) is dit frequent gebruik bij adolescenten, en dan vooral bij jongens, gedocumenteerd.

Deze blootstelling kan intentioneel of niet intentioneel zijn. Uit de review van Peter en Valkenburg (2016), waarin 20 jaar onderzoek naar adolescenten en pornografie wordt aangekaart, blijkt dat studies het niet intentionele gebruik omschrijven als ongewild (Mitchell, Wolak, & Finkelhor 2003; Wolak, Mitchell, & Finkelhor, 2007) of per ongeluk (Flood, 2007; Tsaliki, 2011). Het openen van spam e-mails (Chen, Leung, Chen, & Yang, 2013; Mitchell et al., 2003) of het zoeken naar termen die niet seksueel bedoeld zijn maar wel een seksuele connotatie hebben (Flood, 2007) kunnen vaak de oorzaak zijn van dit niet intentionele gebruik. In de Verenigde Staten zijn 68% van de adolescenten niet intentioneel blootgesteld geweest aan pornografische inhoud (Hardy, Steelman, Coyne, & Ridge, 2013; Peter & Valkenburg, 2016). De reacties op deze onvrijwillige blootstelling zijn gemedieerd door leeftijd en geslacht (Flood, 2009). Jongere kinderen kunnen seksueel expliciete inhoud zien als onopvallend of niet belangrijk genoeg om het zich te herinneren.

Oudere kinderen daarentegen hebben een grotere kans om zich ongemakkelijk te voelen (Thornburgh & Lin, 2002; Flood, 2009). Meisjes hebben een grotere kans om ontrust te worden door seksueel expliciete inhoud in vergelijking met jongens (Kaiser Family Foundation, 2001; Flood, 2009).

Intentioneel gebruik is het meest onderzocht. Vaak houdt dit het actief zoeken naar pornografisch materiaal in (Tsaliki, 2011; Peter & Valkenburg, 2016). Gemiddeld zoekt 1 op 2 van de Nederlandse adolescenten vrijwillig naar seksueel expliciete inhoud op het internet (Peter en Valkenburg, 2006).

Dit cijfer is niet opvallend als geweten is dat seksuele nieuwsgierigheid kenmerkend is voor de adolescentie (Braun-Courville & Rojas, 2009; Neinstein, 2002, Savin-Williams & Diamond, 2004). Een verhoging van de hormonenlevels en de ontwikkeling van seksuele karakteristieken veranderen de manier waarop adolescenten hun lichaam en seksualiteit ervaren. Dit kan leiden tot een grotere seksuele interesse (Buchanan, Eccles, & Becker, 1992; Beyens, Vandenbosch, & Eggermont, 2015). Deze puberale maturatie verschilt wel naargelang het geslacht en kan natuurlijk ook verschillen van persoon tot persoon (Beyens, Vandenbosch & Eggermont, 2015; Miller & Benson, 1999).

Adolescenten beginnen dus vaak pornografie te consumeren gedreven door nieuwsgierigheid (Goodson, McCormick, & Evans, 2000, 2001; Sabina, Wolak, & Finkelhor, 2008; Ševčíková & Daneback, 2014). Verder blijkt uit de kwalitatieve studie van Doornwaard en collega's (2017) dat Nederlandse adolescenten vooral pornografie gebruiken om seksueel opgewonden te worden, informatie of advies te vinden over seksualiteit en romantiek, verveling tegen te gaan en/of om te experimenteren en nieuwe dingen te ontdekken. De *'Uses and Gratifications'* theorie van Katz, Blumer en Gurevtich (1974) geeft dan ook aan dat mensen media keuzes maken die hun persoonlijke noden en motivaties reflecteren en kunnen bevredigen. In dit geval is dit dus hoofdzakelijk de seksuele nieuwsgierigheid en een gebrek aan seksuele kennis.

1.2. Kenmerken van pornografiegebruikende adolescenten

Een aantal onderzoeken geven aan dat de kans op pornografieconsumptie bij een adolescent stijgt naarmate de leeftijd van de puber ook toeneemt (Peter & Valkenburg, 2016; Ševčíková et al., 2014; Shek & Ma, 2012; Wolak et al., 2007; Ybarra & Mitchell, 2005). Maar deze resultaten kunnen ook tegengesproken worden aangezien uit de review van Peter en Valkenburg (2016) valt af te leiden dat vijf studies dit verband niet kunnen weerleggen (Holt, Bossler, & May 2012; Mesch, 2009; Mesch & Maman, 2009; Peter & Valkenburg, 2006, 2011). Verder geven voldoende studies aan dat mannelijke adolescenten meer pornografie consumeren dan meisjes (Holt et al., 2012; Lo & Wei, 2005; Mesch, 2009; Mesch & Maman, 2009; Peter & Valkenburg, 2006, 2011, 2016; Ševčíková et al., 2014; Shek & Ma, 2012; Tsitsika, Critselis, Kormas, Konstantoulaki, Constantopoulos, & Kafetzis, 2009; Wolak et al., 2007; Ybarra & Mitchell, 2005). Meisjes hebben wel een grotere kans om per ongeluk blootgesteld te worden aan seksueel expliciete inhoud (Sabina, Wolak, & Finkelhor, 2008). Volgens Ševčíková en collega's (2014) zijn deze geslachtsverschillen wel minder expliciet in landen met een meer liberale denkwijze zoals Nederland, Denemarken en Zweden.

Er zijn ook een aantal persoonlijkheidskenmerken die voorspellend zijn voor pornografiegebruik in de adolescentie en *sensation seeking* is daar één van. Zuckerman (1994) omschrijft dit als een nood om nieuwe sensaties te ervaren en de risico's die een persoon neemt om deze sensaties te kunnen ervaren. *Sensation seeking* kan in relatie worden gebracht met de seksuele ontwikkeling van adolescenten. Seksuele activiteiten kunnen namelijk sensaties opwekken die adolescenten nog nooit eerder ervaren hebben en op die manier kan *sensation seeking* interesse in seksualiteit doen toenemen (Arnett, 1992; Beyens, Vandenbosch, & Eggermont, 2015; Henderson, Hennessy, Barrett, Curtis, McCoy-Roth, Trentacoste, & Fishbein, 2005). Bijgevolg zijn adolescenten met een hoog level van *sensation seeking* vaker blootgesteld aan seksueel expliciete inhoud dan pubers met een lage *sensation seeking* (Beyens, Vandenbosch, & Eggermont, 2015; Luder, Pittet, Berchtold, Akre, Michaud, & Suris, 2011; Peter & Valkenburg, 2006, 2011; Ševčíková et al., 2014).

Niet enkel persoonlijkheidsfactoren voorspellen mediakeuzes, ook de sociale omgeving speelt hier een grote rol. Een adolescent die een minder hechte band heeft met de ouders of verzorgers, zal frequenter internet pornografie gebruiken (Ybarra & Mitchell, 2005). Daarnaast kunnen peers ook een voorspellende factor zijn voor dit mediagedrag. Bij jongens is het communiceren met vrienden over pornografie een belangrijke voorspeller. Bij meisjes is de perceptie dat andere peers seksueel expliciete inhoud gebruiken voldoende om de kans op blootstelling aan pornografie te vergroten (Weber, Quiring, & Daschmann, 2012; Peter & Valkenburg, 2016). Een interessant onderdeel van deze peerinvloed, is de nood aan populariteit. Een studie bij Vlaamse pubers toont namelijk aan dat er een significante associatie is tussen de nood aan populariteit en pornografiegebruik op de gsm (Vanden Abeele, Campbell, Eggermont, & Roe, 2014).

1.3. Boodschappen in de pornografie

De populariteit van pornografie bij adolescenten wekt onrust op bij ouders, leerkrachten, het algemene publiek en academici over de invloed ervan op de gezondheid en seksualiteit van pubers (Braun-Courville & Rojas, 2009; To, Ngai, & Kan, 2012). Om een antwoord te kunnen formuleren op de vragen die rijzen uit deze bekommernissen, moet eerst een blik geworpen worden op wat pornografische inhoud precies afbeelden en aan welke genres adolescenten blootgesteld zijn.

Drie thema's kunnen pornografische inhoud opdelen: affectie, dominantie en geweld (Arakawa, Flanders, & Hatfield, 2012; Crooks & Baur, 2002; Klaassen & Peter, 2015; Ogas & Gaddam, 2011; Vandenbosch, 2015). In affectief geladen seksuele inhoud wordt de seksuele activiteit op een intieme manier afgebeeld en tonen de partners genegenheid. Het gaat hier dus over het 'bedrijven van de liefde'. Dit genre is vooral populair bij meisjes (Cameron, Salazar, Bernhardt, Burgess-Whitman, Wingood, & DiClemente, 2005; Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2007; Vandenbosch, 2015) en jongere adolescenten (Brown, White, & Nikopoulou, 1993; Vandenbosch, 2015).

Het dominante genre is het meest voorkomende thema op het internet (Barron & Kimmel, 2000; Klaassen & Peter, 2015) en is bovendien het meest populair bij adolescente jongens (Cameron et al., 2005; Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2007; Vandenbosch, 2015). Hier dringt een seksuele partner zijn of haar noden op aan één of meer seksuele partners, vaak zonder rekening te houden met de gevoelens van de andere persoon (Cowan & Dunn, 1994; Vandenbosch, 2015). Vooral de mannen nemen het vaakst de dominante seksuele rol aan in deze ongelijke machtsrelatie (Arakawa et al., 2012; Barron & Kimmel, 2000; Klaassen & Peter, 2015; Vannier, Currie, & O’Sullivan, 2014).

Gewelddadige pornografie gaat een stap verder, dit gaat namelijk over seksuele activiteiten in de context van fysieke agressie tegenover één of meerdere partners (Barron & Kimmel, 2000; McKee, 2005; Palys, 1986; Yang & Linz, 1990). Vier van de tien scènes in pornografie op het internet beelden seksueel geweld af (Barron & Kimmel, 2000; Klaassen & Peter, 2015), bijvoorbeeld ‘spanking’ of bondage. Vooral mannelijke protagonisten handelen op een seksueel gewelddadige manier tegenover vrouwelijke slachtoffers (Bridges, Wosnitzer, Scharrer, Sun, & Liberman, 2010; Klaassen & Peter, 2015; Yang & Linz, 1990). Opnieuw is dit genre het meest populair bij adolescente jongens (Cameron et al., 2005; Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2007; Vandenbosch, 2015).

Feministische academici debatteren al jaren of pornografiegebruik nu nefast is voor vrouwenrechten (Cowan, Lee, Levy, & Snyder, 1988; Dines, Jensen, & Russo, 1998; Dworkin, 1979; Dworkin & McKinnon, 1988; Linz & Malamuth, 1993; Russell, 1993) of dat het net seksueel bevrijdend is (Attwood, 2009; Carol, 1994; Strossen, 1995). In het boek van Dworkin en McKinnon (1988) wordt bijvoorbeeld aangekaart hoe de mensenrechten van vrouwen in de pornografie industrie geschonden worden en wordt de stelling dan ook genomen dat pornografie op zich discriminatie en geweld tegenover vrouwen representeert. Maar het valt niet te ontkennen dat de laatste 20 jaren het internet de mogelijkheid biedt om zelf inhouden te creëren en zo de controle meer en meer in de handen van de vrouw zelf legt (Paasonen, 2010). Ondanks deze shift naar *user-generated* inhouden en ook meer diversiteit binnen het aanbod (Attwood, 2007) blijft de industrie nog steeds vooral de geobjectiveerde en onderdanige

vrouw afbeelden (Klaassen & Peter, 2015). Ook blijkt uit de inhoudsanalyse bij 400 van de populairste pornografische video's van Klaassen en Peter (2015) dat de het vrouwelijke orgasme vaak ontbreekt. Het typische script van een pornografische video eindigt bijna altijd met de man die klaarkomt (Bridges, Wosnitzer, Scharrer, Sun, & Liberman, 2010; McKee, 2005; Klaassen & Peter, 2015). Daarenboven betekent een toename aan diversiteit ook een toename aan meer extreme vormen van pornografie waarin de vrouw volledig ontmenselijkt en vernederd wordt. Zo is er het voorbeeld van het genre *bukkake* waarin een groep mannen ejaculeren op de gezichten van jonge vrouwen. De vrouw toont hierna duidelijk dat ze van streek is en weent (Paul, 2005; Farley, 2006).

Deze vertekende afbeelding van de realiteit kan ervoor zorgen dat adolescenten, die nog niet voldoende seksuele ervaring hebben en nog niet naar behoren kritisch kunnen denken, het moeilijk hebben om deze afbeeldingen in perspectief te plaatsen. Bovendien kunnen ze de afgebeelde attitudes, verwachtingen en gedragingen overnemen (Braun-Courville & Rojas, 2009).

1.4. De impact van pornografiegebruik op seksueel genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en de attitude tegenover #MeToo

1.4.1. Theoretisch kader

De mogelijke invloed van pornografiegebruik bij adolescenten op seksueel gerelateerde attitudes kan steunen op de seksuele script theorie (Gagnon & Simon, 1973). Deze denkwijze is gebaseerd op het sociaal constructivistisch perspectief waarin de interpretatie van de realiteit, dus attitudes en ook gedrag, afgeleid wordt uit gedeelde overtuigingen van een sociale groep (DeLamater & Hyde, 1998; Wiederman, 2015). Hier gaat het om seksueel gedrag en de betekenis ervan kan onttrokken worden uit de scripts van media inhouden waaraan individuen zijn blootgesteld (Simon 1996; Simon & Gagnon 1986, 1987, 2003). In dit geval gaat het om pornografie. Seksuele scripts zijn dus cultureel beschikbare en goedgekeurde boodschappen die aangeven wat als 'seks' en seksuele situaties

begrepen kunnen worden (Frith & Kitzinger, 2001). Het zijn cognitieve modellen die mensen gebruiken om hun seksuele en sociale gedrag te leiden en ook te evalueren.

Een herhaalde blootstelling aan pornografische inhoud en de scripts die hierin worden afgebeeld, bijvoorbeeld de overheersende rol van de man, kunnen seksuele scripts toegankelijker en aanvaardbaar maken binnen de cognitie. Deze seksuele scripts kunnen in een bepaalde situatie geactiveerd worden en zo seksueel gedrag en de evaluatie van seksuele relaties beïnvloeden (Hald, Seaman, & Linz, 2012). De onderliggende boodschappen en de symbolisch normatieve aard van seksueel expliciete inhoud kunnen de affectieve, cognitieve en gedragsaspecten van seksualiteit beïnvloeden (Štulhofer, Buško, & Landripet, 2010). In het geval van de dominante seksuele inhoud kan de blootstelling aan het script bijvoorbeeld leiden tot seksueel genderstereotiepe attitudes. Vooral adolescenten zijn hier gevoelig voor aangezien zij nog weinig ervaring of kennis hebben over de seksuele activiteit (Braun-Courville & Rojas, 2009).

Gebaseerd op de seksuele script theorie wilt deze studie nagaan of er al dan niet een verband is tussen het pornografiegebruik bij adolescenten enerzijds en seksueel genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging anderzijds. Zoals al eerder blijkt uit de literatuurstudie komt de ongelijke relatie tussen man en vrouw frequent voor in pornografische inhoud. De vrouw wordt vaak geobjectiveerd, is slachtoffer van seksueel geweld en/of neemt een onderdanige rol aan (Klaassen & Peter, 2015). Wanneer adolescenten, die weinig kennis over seksualiteit hebben en vaak nog geen ervaring hebben met seksuele activiteiten (Braun-Courville & Rojas, 2009), dit soort inhoud consumeren kunnen ze deze ‘scripts’ gebruiken als leidraad en evaluatie voor eigen attitudes en gedrag.

1.4.2. Seksueel genderstereotiepe attitudes

Seksueel genderstereotiepe attitudes kunnen omschreven worden als overtuigingen waarin traditionele stereotiepe ideeën over de rol van de man en vrouw op seksueel vlak en gender relaties domineren (Peter & Valkenburg, 2016). Het verband tussen pornografiegebruik bij

adolescenten en het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes is reeds bevestigd in zowel cross-sectionele (Peter & Valkenburg, 2007; To, Ngai, & Kan, 2012) als longitudinale studies (Brown & L'Engle, 2009; Peter & Valkenburg, 2009). De cross-sectionele studies zijn gemeten op één moment in de tijd, terwijl de longitudinale studies verschillende meetmomenten omvatten zodat eventuele causale verbanden vastgesteld kunnen worden. Het longitudinale onderzoek van Peter en Valkenburg (2009) concludeert dat er een directe invloed bestaat van de blootstelling aan pornografie bij adolescenten op het gedachtegoed dat vrouwen seksuele objecten zijn. Deze relatie werd gecontroleerd op gender en leeftijd aangezien deze kenmerken geassocieerd zijn met seksuele attitudes, het gebruik van pornografie en de attitudes hierover en seksueel gedrag (Brooks-Gunn & Graber, 1999; Oliver & Hyde, 1993; Traeen, Spitznogle, & Beverfjord, 2004). De omgekeerde relatie, namelijk de impact van de notie dat vrouwen seksuele objecten zijn op het bekijken van pornografische inhoud, is enkel aanwezig bij mannelijke adolescenten (Peter & Valkenburg, 2009). In een vorig cross-sectionele onderzoek van Peter en Valkenburg (2007), waarin de associatie tussen de blootstelling aan seksueel expliciete inhoud en het idee van vrouwen als seksuele objecten reeds is vastgesteld, haalden zij ook aan dat pornografie een meer krachtige socialisatie agent is dan andere mogelijke seksuele inhoud in traditionele media (Donnerstein & Smith, 2001; Paul, 2005; Peter & Valkenburg, 2007; Thornburgh & Lin, 2002). Dit omschrijven ze als een hiërarchisch patroon (Peter & Valkenburg, 2007). Het expliciete en het visuele en/of audiovisuele element van de inhoud zorgt er namelijk voor dat pornografie een nog krachtigere socialisator is.

Peter en Valkenburg stelden in hun review (2016) vast dat er een aantal studies zijn die de bovenvermelde verbanden ontcrachten. Zo vonden To en collega's (2015) geen directe associatie tussen pornografiegebruik en ideeën over gendergelijkheid. De associatie was er wel als de betrokkenheid van de ouders in acht genomen werd. Dit wil zeggen: de associatie tussen pornografiegebruik en de denkwijze over gendergelijkheid bij adolescenten werd negatiever als de pubers meer spraken over seksuele activiteiten met de ouders. Verder kan ook een derde longitudinale studie van Peter en

Valkenburg (2011) het verband ook niet weerleggen. Er zijn dus een aantal inconsistenties op te merken in de literatuur, wat aangeeft dat verder onderzoek naar dit onderwerp om de mogelijke gaten te dichten welkom is.

1.4.3. De aanvaarding van verkrachtingsmythes

Seksuele genderstereotiepe overtuigingen over vrouwen zijn geassocieerd met de aanvaarding van verkrachtingsmythes bij adolescenten (Boxley, Lawrance, & Gruchow, 1995). Wanneer een persoon verkrachtingsmythes aanvaardt, dan onderschrijft die persoon valse maar toch wijdverspreide en aanhoudende overtuigingen over verkrachtelingen die de mannelijke agressie tegen de vrouw goedkeuren (Lonsway & Fitzgerald, 1994). Deze attitudes en overtuigingen kunnen een eventuele impact hebben op seksuele agressie. Burt (1980) suggereert bijvoorbeeld dat de aanvaarding van verkrachtingsmythes als 'psychologische neutralisators' kunnen werken. Dit laat mannen toe hun sociale restricties op vlak van geweld tegenover anderen uit te schakelen wanneer ze zelf geweld willen gebruiken in seksuele interacties. Studies naar deze attitudes zijn dus relevant, niet enkel bij volwassenen maar ook bij adolescenten aangezien op school één leerling op drie te maken krijgt met minstens één vorm van seksueel grensoverschrijdende handelingen. Leeftijdsgenoten zijn hier vaak bij betrokken (De Rycke et al., 2011).

Experimentele studies hebben in 1995 al aangetoond dat volwassenen die blootgesteld zijn aan pornografische inhoud een toename hebben in attitudes die verkrachtelingen steunen. Deze associatie is voor zowel niet gewelddadige pornografie als gewelddadige pornografie aanwezig, maar gewelddadig seksueel expliciete inhoud zorgen wel voor een nog sterkere toename van dit soort attitudes (Allen, D'Alessio, & Brezgel, 1995; Allen, Emmers, Gebhardt, & Giery, 1995; Allen, D'Alessio, & Emmers-Sommer, 2000). Niet enkel experimentele studies hebben deze associatie gevonden. Uit de meta-analyse van Hald, Malamuth en Yuen (2010) blijkt dat ook niet- experimentele onderzoeken een verband vinden tussen pornografie gebruik bij mannen en attitudes die geweld tegen vrouwen steunen. Met deze resultaten kunnen uiteraard geen

uitspraken gedaan worden over de impact van pornografiegebruik bij adolescenten, alhoewel er al een aantal bewijzen zijn gevonden dat pornografiegebruik bij adolescenten samenhangt met attitudes die een acceptatie van verkrachtingsmythes uitdrukken (Check, 1995, enkel bij jongens; Bonino, Ciairino, Rabaglietti, & Cattelino, 2006; Strouse, Goodwin, & Roscoe, 1994). Deze resultaten zijn schaars en niet recent, wat aangeeft dat er nood is aan verder onderzoek bij adolescenten in dit domein. Desondanks hebben studies wel al verbanden gevonden tussen een geseksualiseerde afbeelding van de vrouw in mainstream media en de aanvaarding van verkrachtingsmythes (Cowan & Campbell, 1995; Driesmans, Vandenbosch, & Eggermont, 2015; Kaestle, Halpern, & Brown, 2007). Rekening houdend met het hiërarchisch patroon van Peter en Valkenburg (2007), waarin de nadruk ligt op het gegeven dat pornografie een krachtigere socialisator is dan andere seksuele inhouden in traditionele media, is de kans op een associatie tussen pornografiegebruik en de acceptatie van verkrachtingsmythes bij adolescenten mogelijk. Pornografie toont echter meer expliciete scènes dan de mainstream media, hier kan dus een sterkere samenhang voorkomen (Peter & Valkenburg, 2007).

1.4.4. #MeToo

De #MeToo beweging is een reactie op seksueel overschrijdend gedrag. Iedereen die #MeToo plaatste op sociale media, gaf hiermee aan dat hij of zij ooit al te maken heeft gehad met seksuele intimidatie. De hashtag, oorspronkelijk afkomstig van activiste Tarana Burke in 2006 (Ohlheiser, 2017), ging in 2017 viraal. Dit naar aanleiding van de beschuldigingen van 85 slachtoffers tegen Hollywood-producent Harvey Weinstein wegens seksuele intimidatie (Moniuszko & Kelly, 2017). Op 16 oktober 2017 werd de hashtag al meer dan 500.000 keer getweet (Rozina, 2017) en binnen de 24 uur werd de term op Facebook door meer dan 4,7 miljoen mensen gebruikt (Santiago & Criss, 2017). Sommige mannen reageerden ook op deze tweet en deelden gelijkaardige ervaringen, anderen erkenden dan zelf hun wangedrag met de #IHave (Boon, 2017). Ook Vlaanderen bleef niet onbewogen. Televisiemaker Bart de Pauw werd door verschillende vrouwen

beschuldigd van grensoverschrijdend gedrag en verloor hierdoor zijn samenwerkingscontract met de VRT (Heremans & Droeven, 2017).

De hashtag is wereldwijd populair geworden en heeft dan ook als doel empathie op te wekken voor slachtoffers van seksueel overschrijdend gedrag. Daarnaast zette de beweging ook heel wat discussies in gang over de heersende verkrachtingsmythes in de huidige maatschappij. Bovendien geeft het de samenleving vooral de kans om bewust te worden van de omvang van dit probleem. Uit onderzoek van Sensoa blijkt dat 13,8% van de vrouwen en 2,4% van de mannen slachtoffer zijn van seksueel grensoverschrijdend gedrag na 18 jaar (Buysse, 2014). De federale politie meldde in 2014 dat er in totaal 2883 verkrachtingspogingen in België waren aangegeven, dit zijn er 8 per dag (Belga, 2016). Hier moet wel rekening gehouden worden met het gegeven dat niet alle slachtoffers de ervaring daadwerkelijk melden (Pieters, Italiano, & Offermans, 2010). De omvang is dus waarschijnlijk groter dan de gevonden statistieken doen blijken.

De gevolgen van seksueel overschrijdend gedrag zijn niet te onderschatten. Zowel op psychologisch vlak als op lichamelijk en sociaal vlak heeft seksuele geweldpleging een impact die op lange termijn nog zichtbaar kan zijn (van Berlo & Mooren, 2009). Psychologische gevolgen omvatten bijvoorbeeld het posttraumatisch stresssyndroom (Ensink & Van Berlo, 1999; Foa & Rothbaum, 2001), angst en depressie (Petraak & Hedge, 2002). Op lichamelijk vlak kan het slachtoffer verwond zijn aan de geslachtsdelen, blauwe plekken of littekens hebben, een seksueel overdraagbare ziekte krijgen en/of slaap- en eetstoornissen ontwikkelen (van Berlo & Mooren, 2009).

Een negatieve attitude tegenover het #MeToo debat is een specifieke en tijdsgebonden uiting van seksueel genderstereotiepe attitudes en de aanvaarding van verkrachtingsmythes. Aangezien er nog geen onderzoek is uitgevoerd naar dit onderwerp in het communicatiewetenschappelijk domein, is voor deze meesterproef een schaal ontwikkeld om de houding tegenover het #MeToo debat te meten. De thesis wil het pornografiegebruik bij adolescenten in verband brengen met deze houding, eventueel gemedieerd door seksueel genderstereotiepe attitudes en/of de aanvaarding van verkrachtingsmythes. Eerder onderzoek van Hald, Malamuth en

Lange (2013) toont namelijk het verband aan tussen pornografiegebruik bij jongvolwassenen en seksistische attitudes. Een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging kan gezien worden als een vorm van seksisme aangezien hier de slachtoffers op een negatieve en vijandige manier worden bevooroordeeld op basis van het geslacht (Glick & Fiske, 1996).

1.4.5. Controlevariabelen

Op basis van voorgaande studies zijn een aantal variabelen opgenomen waarvoor de aangehaalde verbanden zullen worden gecontroleerd. Leeftijd is daar één van aangezien deze kenmerken geassocieerd zijn met seksuele attitudes, het gebruik van pornografie en de attitudes hierover en seksueel gedrag (Brooks-Gunn & Graber, 1999; Oliver & Hyde, 1993; Traeen et al., 2004; Luder et al., 2011; Peter & Valkenburg, 2011). In lijn met het onderzoek van Vandenbosch en Peter (2016) wordt ook de seksuele oriëntatie als controlevariabele opgenomen. Non-heteroseksuelen hebben namelijk progressievere seksuele attitudes dan heteroseksuele individuen (Traeen, Stigum, & Sorensen, 2002). Daarenboven bekijken non-heteroseksuele adolescenten en volwassenen vaker pornografie dan heteroseksuele individuen (Peter & Valkenburg, 2011). Tot slot is de scholingsgraad van de adolescent ook een controlevariabele. Meisjes met een hogere educatie gebruiken namelijk meer internet pornografie (Luder et al., 2011). Deze studie zal de regressie analyses dus controleren voor leeftijd, seksuele oriëntatie, en scholingsgraad.

1.4.6. Modererende variabele

Alhoewel Peter en Valkenburg (2009) en Brown en L'Engle (2009) niet kunnen vaststellen dat geslacht een modererende variabele is in het verband tussen pornografiegebruik bij adolescenten en de notie dat vrouwen seksuele objecten zijn, geven ze aan dat er wel nood is aan meer onderzoek naar de modererende rol van deze variabele. Er kunnen namelijk verschillen opgemerkt worden op vlak van geslacht wanneer het gaat over pornografiegebruik en de vermelde attitudes. Jongens consumeren eerst en vooral frequenter seksueel expliciete

inhouden dan meisjes (Holt et al., 2012; Lo & Wei, 2005; Mesch, 2009; Mesch & Maman, 2009; Peter & Valkenburg, 2006, 2011, 2016; Ševčíková et al., 2014; Shek & Ma, 2012; Tsitsika et al., 2009; Wolak et al., 2007; Ybarra & Mitchell, 2005). Daarenboven evalueren adolescente jongens seksuele boodschappen in de media als aantrekkelijker en bovendien zien zij het als meer accuraat dan meisjes (Austin, Pinkleton, Chen, & Austin, 2015). Daarnaast geven studies aan dat de blootstelling aan seksueel georiënteerde media een grotere impact heeft op de notie dat vrouwen seksuele objecten zijn bij jongens en mannen in tegenstelling tot de attitudes van de meisjes en vrouwen (Dill, Brown, & Collins, 2008; Lanis & Covell, 1995). Tot slot concludeert de studie van Blumberg en Lester (1991) dat jongens op het middelbaar significant hoger scoren op *victim blaming* en de acceptatie van verkrachtingsmythes in vergelijking met meisjes.

Met deze bevindingen in het achterhoofd, kan gesuggereerd worden dat het geslacht een impact heeft op de sterkte van het verband tussen pornografiegebruik enerzijds en het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover de #MeToo.

1.5. Deze studie

Het doel van deze meesterproef is het verwerven van kennis over pornografiegebruik bij adolescenten in Vlaanderen. Dit in associatie met de aanvaarding van verkrachtingsmythes, de koestering van seksueel genderstereotiepe attitudes en de negatieve attitude tegenover het #MeToo debat. Het onderzoek levert een bijdrage aan al bestaand wetenschappelijk onderzoek. Ten eerste wordt er specifiek een focus gelegd op pornografiegebruik bij adolescenten in Vlaanderen. Deze groep is belangrijk aangezien ze volop in de seksuele ontwikkeling zitten en tegelijk kwetsbaar zijn voor de invloeden van seksueel expliciete media (Braun-Courville & Rojas, 2009; Peter & Valkenburg, 2011; Pfaus et al., 2012; Savin-Williams & Diamond, 2004; Buchanan, Eccles, & Becker, 1992; Ward, 2003). Het onderzoek biedt de mogelijkheid om deze resultaten te vergelijken met al bestaand onderzoek naar pornografiegebruik bij adolescenten. Ten tweede worden er afhankelijke variabelen aangehaald die in associatie

kunnen gebracht worden met het pornografiegebruik bij adolescenten. Deze afhankelijke variabelen zijn maatschappelijk relevant aangezien ze een duidelijke indruk geven over hoe adolescenten denken over de man-vrouw relatie, seksualiteit en seksueel overschrijdend gedrag. Daarenboven kunnen deze attitudes implicaties hebben voor eventueel gedrag zoals seksueel geweld tegen vrouwen (Burt, 1980).

Deze thesis contribueert niet enkel aan bestaand onderzoek. De meesterproef levert ook een unieke bijdrage, aangezien dit het eerste onderzoek is naar de #MeToo beweging in het communicatiewetenschappelijk domein. De #MeToo schaal is voor deze meesterproef ontwikkeld en zou een goede eerste stap kunnen zijn richting onderzoek naar dit debat en soortgelijke bewegingen. Deze schaal focust zich op de reacties tegenover het #MeToo debat en seksueel overschrijdend gedrag op de werkvloer.

1.5.1. Onderzoeksvragen en hypothesen

De eerste onderzoeksvraag die deze meesterproef wil beantwoorden luidt als volgt:

OV1: Is er een samenhang tussen enerzijds pornografiegebruik bij adolescenten en anderzijds het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en/of een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging?

Uit deze onderzoeksvraag vloeien een aantal hypothesen voort. Voorgaand onderzoek toont immers aan dat er een samenhang is tussen de blootstelling aan seksueel expliciete inhoud bij adolescenten en het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes (Brown & L'Engle, 2009; Peter & Valkenburg, 2009, 2007; To, Iu Kan, & Ngai, 2015). Verder kwamen een aantal eerdere studies ook tot de conclusie dat er een associatie is tussen pornografiegebruik bij adolescenten en de aanvaarding van verkrachtingsmythes (Bonino, Ciairino, Rabaglietti, & Cattalino, 2006; Check, 1995, enkel bij jongens; Strouse, Goodwin, & Roscoe, 1994). Over de attitude tegenover de #MeToo beweging is niets geweten, maar zoals eerder

aangehaald komt het dominante thema het vaakst voor in de pornografie (Barron & Kimmel, 2000; Klaassen & Peter, 2015). De #MeToo beweging kaart dan ook seksueel overschrijdend gedrag aan, dit is een duidelijk voorbeeld van een ongelijke machtsrelatie. Daarom stelt deze meesterproef de volgende hypothese op:

H1: Er is een positief verband tussen de pornografieconsumptie bij adolescenten enerzijds en het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover het #MeToo debat anderzijds.

Deze studie wil nagaan of het eventuele verband tussen pornografieconsumptie bij adolescenten en een negatieve attitude tegenover #MeToo gemedieerd wordt door het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes en/of de aanvaarding van verkrachtingsmythes. Deze eventuele mediators omhelzen algemene denkwijzen wat betreft de seksuele relatie tussen man en vrouw. De meesterproef suggereert dan ook dat dit in verband staat met een meer specifieke denkwijze over het #MeToo debat. Deze thesis suggereert dan ook dat:

H2: Het verband tussen pornografiegebruik bij adolescenten en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging wordt gemedieerd door het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes en/of het aanvaarden van verkrachtingsmythes.

Eerder onderzoek van Brown en L'Engle (2009) en Peter en Valkenburg (2009) geven aan dat het geslacht geen modererende rol heeft in de relatie tussen pornografiegebruik bij adolescenten en het hebben van seksueel genderstereotiepe attitudes. Echter, in een vorige studie van Peter en Valkenburg (2007) is gebleken dat adolescente Nederlandse jongens wel sterkere overtuigingen hebben dat vrouwen seksuele objecten zijn in vergelijking met meisjes. Peter en Valkenburg (2009) gaven dus dan ook aan dat verder onderzoek naar de modererende rol van geslacht nodig is. Daarenboven gebruikt deze thesis een meer recente schaal die toegepast is op jongeren om de

seksueel genderstereotiepe attitudes te meten. De focus ligt hier meer op de seksueel dubbele standaard (Emmerink, Eijnden, Bogt, & Vanwesenbeeck, 2017). Gebaseerd op deze gegevens suggereert de meesterproef het volgende:

H3: Jongens zullen het verband tussen pornografiegebruik enerzijds en het koesteren van genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover #MeToo anderzijds sterker ervaren dan meisjes.

2. Methode

2.1. Dataverzameling

In maart 2018 werden 704 leerlingen van 14 tot en met 18 jaar op 10 middelbare scholen in Vlaanderen onderworpen aan de New Media Study enquête. Deze survey werd opgesteld in samenwerking met andere studenten wiens masterproeven ook onderdeel zijn van de New Media Study.

Alvorens de effectieve dataverzameling van start ging, werd de vragenlijst eerst getest bij negen adolescenten om zo tekortkomingen op te merken en fouten te verbeteren. Na het goedkeuren van de vragenlijst, werd de survey in verschillende middelbare scholen ingevuld. Aan de hand van een *convenience sampling* werden de middelbare scholen gecontacteerd. Bij de scholen die toestemming gaven werd vervolgens gepland welke klassen mochten deelnemen aan het onderzoek. Dit met oog op voldoende diversiteit op vlak van leeftijd en onderwijsniveau. De leerlingen van deze middelbare scholen hebben op voorhand een informed consent meegekregen. Via deze toestemmingsformulieren kregen de ouders van de leerlingen voldoende informatie over de studie en konden ze aangeven of hun kind(eren) al dan niet mochten deelnemen aan het onderzoek. Enkel de leerlingen wiens ouders toestemming hadden gegeven, mochten deelnemen aan de studie. Ook de leerlingen zelf kregen op het moment van de afname van de studie een informed consent brief, zodat zij ook konden aangeven dat ze op de hoogte waren van het doel van de studie, het gebruik van hun gegevens en de garantie op anonimiteit. De directeurs en directrices van de scholen werden ook voldoende geïnformeerd aan de hand van een brief.

Tijdens het invullen van de paper-and-pencil enquête in klasverband waren 2 of meer onderzoekers telkens aanwezig om uitleg te geven over de studie en mogelijke vragen te beantwoorden. Na de dataverzameling en het afronden van de meesterproeven, werden de scholen gecontacteerd aan de hand van een brief. Hierin werd uitleg gegeven over de resultaten en conclusies van de studies en werden de scholen nogmaals bedankt voor hun medewerking.

2.2. Steekproef

De oorspronkelijke steekproef omvatte 704 leerlingen. De student van deze meesterproef deelde 198 informed consents uit in een middelbare school te Maasmechelen, Limburg. Van deze 198 leerlingen kregen 158 leerlingen de toestemming van de ouders om de survey in te vullen. Van de oorspronkelijke steekproef werd een deel niet geselecteerd omwille van een incorrecte leeftijd of een onvolledige survey, wat kan wijzen op het ad random invullen en/of een gebrek aan nauwkeurigheid bij het invullen van de enquête. De uiteindelijke steekproef bestond uit 627 leerlingen, dit is groot genoeg om de kans op een type twee fout te vermijden. Bij een type twee fout wordt namelijk geconcludeerd dat er geen verband is tussen de geanalyseerde variabelen, terwijl er net wel een verband vast te stellen valt. Ook werd er getest of er geen eventuele outliers waren aan de hand van een boxplot, maar deze waren niet met voldoende om een mogelijke invloed te hebben op de andere antwoorden. De uiteindelijke steekproef omvatte adolescenten van 14 tot en met 18 jaar, met een gemiddelde leeftijd van zestien jaar ($SD = .982$). 43.7% van de onderzochte pubers zijn mannelijk en 56.3% vrouwelijk. De meerderheid van de leerlingen volgt een ASO richting (52.3%). 32.1% zit op een technische richting (TSO) en 15.6% volgt een beroepsrichting (BSO). Een grote meerderheid van de steekproef is geboren in België, slechts 56 leerlingen zijn afkomstig uit een ander land. 32.4% van de pubers hebben ouders of grootouders met een andere origine en 76 adolescenten spreken een andere moedertaal. Het merendeel van de jongeren is heteroseksueel (91.9%), 1.9% homoseksueel, 1.4% biseksueel, 1.4% omschreef zijn of haar seksualiteit als anders en 3.3% gaf aan het nog niet te weten.

2.3. Meetinstrumenten

Socio demografische variabelen. Leeftijd, geslacht, scholingsgraad en de seksuele oriëntatie werden nagevraagd. De leeftijd werd berekend aan de hand van de ingevulde geboortedatum. Het geslacht konden de respondenten zelf aangeven door man (= 1) of vrouw (= 2) aan te kruisen. Om de scholingsgraad van de respondent te peilen, werd gevraagd welke onderwijsvorm hij of zij volgt (ASO, BSO, TSO of KSO). De seksuele oriëntatie werd dan weer gepeild aan de hand van de vraag “In welke categorie pas jij?” waarbij de respondent kon kiezen uit de volgende antwoordmogelijkheden: “heteroseksueel”, “homoseksueel”, “biseksueel”, “ik omschrijf mijn seksualiteit anders, namelijk...” of “ik weet het nog niet”. Het geslacht werd opgenomen als modererende variabelen. De overige socio demografische variabelen werden dan gebruikt als controlevariabelen. Aangezien de scholingsgraad en de seksuele oriëntatie categorische variabelen zijn, werden hier dummy’s aangemaakt om zo de analyses te kunnen uitvoeren. ASO werd gehercodeerd met waarde 0 en de andere scholingsgraden kregen de waarde 1. Dit werd ook zo gedaan bij de seksuele oriëntatie waarbij heteroseksueel 0 was en “homoseksueel”, “biseksueel”, “ik omschrijf mijn seksualiteit anders, namelijk...” en “ik weet het nog niet” waarde 1 kregen.

Pornografiegebruik. Om de blootstelling aan pornografische inhoud te bevragen, werd gevraagd hoe vaak de adolescenten in de voorbije zes maanden keek naar “ afbeeldingen waarop geslachtsdelen duidelijk worden getoond”, “filmpjes waarop geslachtsdelen duidelijk in beeld komen”, “afbeeldingen waarop te zien is dat mensen seks hebben” en “filmpjes waarop te zien is dat mensen seks hebben”. Met een zeven-punt Likert schaal konden de respondenten dan de frequentie aanduiden (nooit (=1), minder dan 1 keer per maand (=2), 1 tot 3 keer per maand (=3), 1 keer per week (=4), meerdere keren per week (=5), elke dag (=6), meerdere keren per dag (=7)). Een Principal Components Analyse werd uitgevoerd om de schaal op te stellen. De factoranalyse onttrok één factor uit de vier items met een Kaiser-Meyer-Olkin van .741 en een significante Bartlett’s test ($p = .000$).

Deze factor verklaart 80.145% van de varianties en heeft een eigenwaarde van 3.206. Ook de screeplot gaf aan dat er één factor kon onttrokken worden uit de 4 items. Cronbach's Alpha is zeer hoog ($\alpha = .915$), dit wil zeggen dat de schaal dus betrouwbaar is. Om de schaal te construeren werd het gemiddelde van de scores op de variabelen berekend. Hoe hoger de score op de schaal, hoe hoger het pornografiegebruik.

Seksueel genderstereotiepe attitudes. In Scale for the Assessment of Sexual Standards among Youth (SASSY) wordt de aanvaarding van seksuele dubbele standaarden bij jongeren achterhaald (Emmerink, Eijnden, Bogt, & Vanwesenbeeck, 2017). Aan de hand van een 6-punt Likert schaal met '1 = *helemaal niet akkoord*' en '6 = *helemaal akkoord*' werden 5 items gemeten. De items luiden als volgt: "Ik vind het meer aanvaardbaar voor een jongen dan voor een meisje om seks te hebben zonder verliefd te zijn", "Ik vind dat jongens het voortouw moeten nemen tijdens de seks en dominant moeten zijn, terwijl een meisje onderdanig moet zijn", "Het is belangrijker voor een meisje om er aantrekkelijk uit te zien dan voor een jongen", "Ik denk dat het meer te verwachten is van een jongen dat zij iemand bedriegen dan van meisjes", "Ik denk dat het meer aanvaardbaar is voor een jongen dat hij regelmatig masturbeert dan voor een meisje". Op deze vijf items werd een factoranalyse uitgevoerd aan de hand van een Principal Component Analyse. De Kaiser-Meyer-Olkin Measure heeft een waarde van .770 en de Bartlett's test bereikte een significantie ($p = .000$). Uit de factoranalyse werd slechts één component onttrokken met een eigenwaarde van 2.405 maar met een verklaarde variantie van 48.092%. Ook uit de screeplot viel af te leiden dat één factor uit de items onttrokken kon worden. De factorladingen van de vijf items waren allemaal voldoende hoog. De schaal heeft een Cronbach's Alpha van .730. De variabele 'seksueel genderstereotiepe attitudes' werd vervolgens berekend door het gemiddelde te nemen van de scores op de vijf items van de schaal. Des te hoger de score op de schaal, des te sterker de koestering van seksueel genderstereotiepe attitudes.

Acceptatie van verkrachtingsmythes. Om na te gaan in welke mate de adolescenten heersende verkrachtingsmythes aanvaarden, werden 6 items uit Burt's (1980) schaal voor verkrachtingsmythes geselecteerd. Deze items omvatten: "Een meisje dat mee naar het huis/appartement van een jongen gaat tijdens een eerste date suggereert dat ze seks met hem wil", "Een reden waarom meisjes liegen dat ze seksueel lastiggevallen zijn, is dat ze nood hebben aan aandacht", "Een gezond meisje kan succesvol een verkrachter afweren als ze dat wil", "Wanneer meisjes rondlopen in korte rokjes en topjes, vragen ze om problemen", "Bij de meerderheid van de slachtoffers van seksueel geweld, heeft het slachtoffer een slechte reputatie", "Wanneer een meisje dronken is op een fuif en seks heeft met een jongen die ze net heeft leren kennen, mogen andere jongens ook verwachten dat ze seks met haar kunnen hebben". De respondenten konden deze stellingen beantwoorden aan de hand van een zeven-punt Likert schaal (*helemaal niet akkoord* (=1), *sterk niet akkoord* (=2), *niet akkoord* (=3), *noch akkoord, noch niet akkoord* (=4), *akkoord* (=5), *sterk akkoord* (=6), *helemaal akkoord* (=7)). De factoranalyse wees uit dat er twee componenten onttrokken konden worden uit deze items. De Kaiser-Meyer-Olkin test behaalde hier een waarde van .799. De Bartlett's test is ook significant ($p = .000$). De twee componenten verklaarden 58.64% van de variantie. Het item "Een reden waarom meisjes liegen dat ze seksueel lastiggevallen zijn, is dat ze nood hebben aan aandacht" werd verwijderd aangezien deze exclusief en ook als enig item laadde op het tweede component. De factoranalyse met de overgebleven vijf items bleek één factor te onttrekken met een Kaiser-Meyer-Olkin meting van .8 en een significante Bartlett's test ($p = .000$). De verklaarde variantie van deze factor is 48.86% en de factor heeft een eigenvalue van 2.443. Het screeplot geeft een duidelijke knik aan bij component twee. De betrouwbaarheid van de schaal was voldoende ($\alpha = .735$). Om de schaal te construeren werd het gemiddelde genomen van de scores op de vijf overgebleven items. Hoe hoger de score op deze schaal, hoe groter de acceptatie van verkrachtingsmythes.

Attitude ten aanzien van #MeToo. Om naar de attitude in verband met het #metoo debat te peilen, is voor deze thesis de #MeToo schaal

opgesteld. De items zijn geïnspireerd door de ‘*Ambivalent sexism*’ schaal van Glick en Fiske (1996). Eerst werden 19 items die peilen naar de attitude tegenover de #MeToo beweging en seksueel overschrijdend gedrag opgesteld. Hieruit werden, na overleg met de promotor en de assessor, vier items gekozen. De schaal omvat de volgende items: “Ik vind vrouwen die hun verhaal over seksueel overschrijdend gedrag delen moedig”, “De meeste vrouwen die klagen over seksueel gedrag via #MeToo, overdrijven”, “Vrouwen die hun verhalen over seksueel overschrijdend gedrag delen via #MeToo, doen dat enkel om aandacht te krijgen” en “Het is verdacht dat sommige vrouwen pas sinds het #MeToo debat naar buiten komen met verhalen over seksueel overschrijdend gedrag.” De respondenten konden deze stellingen beantwoorden aan de hand van een zeven-punt Likert schaal (*helemaal niet akkoord* (=1), *sterk niet akkoord* (=2), *niet akkoord* (=3), *noch akkoord, noch niet akkoord* (=4), *akkoord* (=5), *sterk akkoord* (=6), *helemaal akkoord* (=7)).

Na het uitvoeren van de Principal Component Analyse op de vier items die peilen naar de #MeToo beweging, bleek dat hieruit één factor onttrokken kan worden. De Kaiser-Meyer-Olkin meting heeft een waarde van .768 en Bartlett’s test is significant ($p = .000$). De factor verklaart 62.102% van de variantie en heeft een eigenvalue 2.484. Ook uit de screeplot is een duidelijke knik bij het tweede component af te leiden. Na het spiegelen van het eerste item met een positieve richting (“Ik vind vrouwen die hun verhaal over seksueel overschrijdend gedrag via #MeToo delen moedig”) werd de betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd. Deze gaf aan dat de onttrokken schaal voldoende betrouwbaar is ($\alpha = .783$).

Om de schaal op te stellen werd de gemiddelde score van de items berekend. Hoe hoger de score op de #MeToo schaal, hoe negatiever de attitude.

2.4. Analyse

Allereerst werden de factoren onttrokken aan de hand van de Principal Component Analyse. Daarna werden de gevonden componenten getoetst op betrouwbaarheid aan de hand van Cronbach’s Alpha. Vervolgens werden de beschrijvende statistieken geanalyseerd. Voor de belangrijkste variabelen werden het gemiddelde, de mediaan en de

standaarddeviatie berekend. Aan de hand van de Independent T-test werd nagegaan of de verschillen tussen jongens en meisjes op de gemiddelden van deze variabelen significant waren.

Om de eerste hypothese te testen werd eerst een Pearson Correlatie gebruikt. Dit om de correlatie tussen beide variabelen na te gaan. Nadien werd een hiërarchische regressie analyse uitgevoerd waarbij telkens gecontroleerd werd voor leeftijd, scholingsgraad en seksuele oriëntatie.

In de volgende stap werd onderzocht of het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes en de aanvaarding van verkrachtingsmythes een mediërende rol speelt in de relatie tussen pornografiegebruik en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging. Hier werd een regressie analyse uitgevoerd aan de hand van de macro ontwikkeld door Preacher en Hayes (2004). De macro maakt gebruik van een niet parametrische bootstrapping procedure om zo na te gaan of er sprake is van een mediatie.

Tot slot werd de modererende rol van het geslacht onder de loep genomen. Dit in het verband tussen pornografiegebruik en de drie seksuele attitudes. De analyse werd ook uitgevoerd aan de hand van de macro van Preacher en Hayes (2004). Zo was het interactie effect en de conditionele effect telkens makkelijk af te lezen.

3. Resultaten

3.1. Beschrijvende statistieken

Het gemiddelde pornografiegebruik bij de onderzochte adolescenten bedraagt 2.047 ($SD = 1.296$, $mediaan = 1.5$). De pubers uit deze steekproef consumeren dus gemiddeld minder dan één keer per maand pornografische inhoud. Bij de jongens lag het gemiddelde gebruik ($M = 3.01$, $SD = .08$) hoger dan bij de meisjes ($M = 1.3$, $SD = .031$). Jongens gaven namelijk aan dat ze gemiddeld één tot drie keer per maand pornografie bekeken, terwijl meisjes dit gemiddeld nooit keken. Dit verschil is significant ($t(625) = 21.692$, $p = .000$).

Aan de hand van de Scale for the Assessment of Sexual Standards among Youth (SASSY) van Emmerink en collega's (2017) werd de koestering van seksueel genderstereotiepe attitudes gemeten. Het gemiddelde van deze variabele bedraagt 3.304 met een mediaan van

3.4 ($SD = 1.051$). De respondenten waren dus gemiddeld niet akkoord met de omschreven attitudes (zie tabel 1). Bij jongens lag de koestering van seksueel genderstereotiepe attitudes iets hoger ($M = 3.472$, $SD = .969$) dan bij meisjes ($M = 3.172$, $SD = 1.095$) en dit verschil was dan ook significant ($t(625) = 3.542$, $p = .000$).

Vervolgens werden de beschrijvende statistieken voor de acceptatie van verkrachtingsmythes berekend aan de hand van Burt's schaal (1980). Hier ligt het gemiddelde ook laag ($M = 2.861$, $SD = .95$) en bedraagt de mediaan 3. Dit wil zeggen de respondenten gemiddeld niet akkoord zijn met de verkrachtingsmythes. Bij de jongens liggen de scores op de schaal opnieuw hoger ($M = 3.17$, $SD = .886$) in vergelijking met de scores van de meisjes ($M = 2.62$, $SD = .929$). Dit verschil is nogmaals significant ($t(625) = 7.52$, $p = .000$).

Tot slot werd de #MeToo schaal aan de analyse onderworpen. Gemiddeld zijn de respondenten niet akkoord met de negatieve items tegenover de #MeToo beweging. Het gemiddelde is hier namelijk 3.165 en de mediaan bedraagt 3.25 ($SD = 1.014$). Ook hier valt een significant verschil ($t(625) = 7.622$, $p = .000$) op te merken tussen jongens en meisjes. Jongens hebben een iets negatievere attitude tegenover de #MeToo beweging ($M = 3.501$, $SD = .945$) in vergelijking met meisjes ($M = 2.905$, $SD = .991$).

De normaalverdeling van de drie afhankelijke variabelen werd nagekeken, aangezien dit een assumptie is voor het uitvoeren van een regressie analyse. Dit werd gedaan aan de hand van een histogram en hieruit blijkt dat de drie afhankelijke variabelen, namelijk de seksueel genderstereotiepe attitudes ($kurtosis = -.305$, $skewness = -.366$), de aanvaarding van verkrachtingsmythes ($kurtosis = -.402$, $skewness = .103$) en de attitude tegenover de #MeToo beweging ($kurtosis = .255$, $skewness = -.054$), normaal verdeeld zijn. Pornografiegebruik is echter linksscheef verdeeld maar dit is niet problematisch aangezien het hier gaat om de onafhankelijke variabele.

3.2. Het verband tussen pornografiegebruik enerzijds en de koestering van seksueel genderstereotiepe attitudes, de acceptatie van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging anderzijds

De eerste hypothese wil nagaan of er een positief verband is tussen pornografiegebruik enerzijds en de koestering van seksueel genderstereotiepe attitudes, de acceptatie van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging anderzijds. Uit tabel één valt af te leiden dat de Pearson correlatie analyse een zwakke en significant positieve samenhang tussen het pornografiegebruik bij adolescenten ($M = 2.047$, $SD = 1.296$) en het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes aangeeft ($M = 3.304$, $SD = 1.05$) ($r(627) = .111$, $p < .01$). Vervolgens werd ook de kleine en significant positieve associatie tussen pornografieconsumptie bij pubers ($M = 2.047$, $SD = 1.293$) en de aanvaarding van verkrachtingsmythes gevonden ($M = 2.861$, $SD = .95$) ($r(627) = .166$, $p = .000$). Ook is er een positief verband vastgesteld tussen enerzijds pornografiegebruik bij adolescenten ($M = 2.047$, $SD = 1.293$) en anderzijds het hebben van een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging ($M = 3.165$, $SD = 1.014$) ($r(627) = .230$, $p < .001$).

Tabel 1: correlaties en p-waarden

	SASSY	RMA	Negatieve attitude #MeToo
Pornografiegebruik	.111**	.166***	.230***

Opmerking: * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$; SASSY = seksueel genderstereotiepe attitudes, RMA = Rape Myth Acceptance

Daarna werden hiërarchische regressie analyses uitgevoerd voor de variabelen die deel uitmaakten van de significante correlaties. Op die manier kan nagegaan worden of pornografiegebruik een goede voorspeller is voor het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes, het accepteren van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging. Dit werd telkens gecontroleerd voor leeftijd, seksuele oriëntatie en scholingsgraad.

In de eerste blok werden de controlevariabelen opgenomen als onafhankelijke variabelen. In de volgende blok werd dan het pornografiegebruik toegevoegd als onafhankelijke variabele. De variabele ‘seksueel genderstereotiepe attitudes’ werd ingegeven als afhankelijke variabele.

Hieruit blijkt dat het finale model, dus de toevoeging van pornografiegebruik als voorspeller, een significante verbetering in de hoeveelheid verklaarde variantie van de koestering van genderstereotiepen vormt ($F(3,623) = 16.319, p < .001$). Het consumeren van pornografie is een significante voorspeller voor het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes ($\beta = .144, t = 3.709, p < .001$). Het verband is hier weliswaar zwak ($R^2 \text{ Change} = .02, F \text{ Change} (1, 622) = 13.755, p < .001$). Dit verband is gecontroleerd voor de kleine significante associatie van leeftijd, seksuele oriëntatie en scholingsgraad ($R^2 \text{ Change} = .073, F \text{ Change} (3, 623) = 16.319, p < .001$). Per eenheidsstijging van het pornografiegebruik zal de koestering van seksueel genderstereotiepe attitudes met .144 stijgen. Binnen de populatie zal dit een stijging zijn tussen .055 en .178, met een betrouwbaarheidsinterval van 95% (zie tabel 2).

Tabel 2: verband tussen pornografiegebruik en SASSY

Model	Voorspeller	<i>ongest. β</i>	<i>gest. β</i>	<i>t</i>
1	Leeftijd	-.215***	-.201***	-5.097
	Seksuele oriëntatie	-.642***	-.167***	-4.364
	Scholingsgraad	.129	.061	1.57
2	Pornografiegebruik	.116***	.144***	3.709

Opmerking: * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$; SASSY = seksueel genderstereotiepe attitudes

Een volgende hiërarchische regressie analyse werd uitgevoerd voor de afhankelijke variabele ‘de aanvaarding van verkrachtingsmythes’. Opnieuw werden in het eerste blok de controlevariabelen leeftijd, seksuele oriëntatie en scholingsgraad gevoegd als onafhankelijke

variabelen. Het tweede blok vormt een significante verbetering in de verklaarde variantie van de aanvaarding van verkrachtingsmythes ($F(4,622) = 21.131, p <.001$). Uit tabel drie blijkt dat pornografiegebruik een significante voorspeller is voor de acceptatie van verkrachtingsmythes en dat er dus een positief verband is ($\beta = .202, t = 5.307, p <.001$). Het gaat hier om een klein verband ($R^2 \text{ Change} = .04, F \text{ Change} (1,622) = 28.161, p <.001$). Dit verband werd gecontroleerd voor de kleine significante associaties van leeftijd, seksuele oriëntatie en scholingsgraad ($R^2 \text{ Change} = .08, F \text{ change}(3, 623) = 18.003, p <.001$). De aanvaarding van verkrachtingsmythes stijgt dus met .202 wanneer het pornografiegebruik met één meeteenheid stijgt op de schaal. Binnen de populatie betekent dit dat de stijging echter tussen .093 en .203 zal liggen (95% BI).

Tabel 3: verband tussen pornografiegebruik en RMA

Model	Voorspeller	<i>ongest. β</i>	<i>gest. β</i>	<i>t</i>
1	Leeftijd	-.168***	-.174***	-4.471
	Seksuele oriëntatie	-.358***	-.103***	-2.733
	Scholingsgraad	.357**	.188**	4.893
2	Pornografiegebruik	.148***	.202***	5.307

Opmerking: * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$; RMA = Rape Myth Acceptance

Tot slot werd een hiërarchische regressie analyse uitgevoerd voor de attitude tegenover de #MeToo beweging. Opnieuw is het finale model een significante verbetering in de hoeveelheid verklaarde variantie van de negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging ($F(4,622) = 11.565, p <.001$). Uit tabel vier blijkt dat pornografiegebruik een significante voorspeller is voor de negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging en er dus een positief verband is tussen beide variabelen ($\beta = .247, t = 6.298, p <.001$). Het verband is weliswaar klein ($R^2 \text{ Change} = .56, F \text{ Change} (1, 622) = 39.663, p <.001$). Dit verband werd gecontroleerd voor de insignificant

associaties van de leeftijd, seksuele oriëntatie en de scholingsgraad (R^2 Change = .010, F Change (3, 623) = 2.071, $p > .05$). Meer specifiek wil dit dus zeggen dat per stijging van de meeteenheid van het pornografiegebruik, de attitude tegenover de #MeToo beweging negatiever wordt met telkens .247. Voor de populatie zou dit een stijging zijn tussen .133 en 253 (95% BI).

Tabel 4: verband tussen pornografiegebruik en een negatieve attitude tegenover #MeToo

Model	Voorspeller	<i>ongest. β</i>	<i>gest. β</i>	<i>t</i>
1	Leeftijd	-.084*	-.081*	-2.035
	Seksuele oriëntatie	-.071	-.019	-.493
	Scholingsgraad	.166*	.082*	2.072
2	Pornografiegebruik	.193***	.247***	6.298

Opmerking: $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

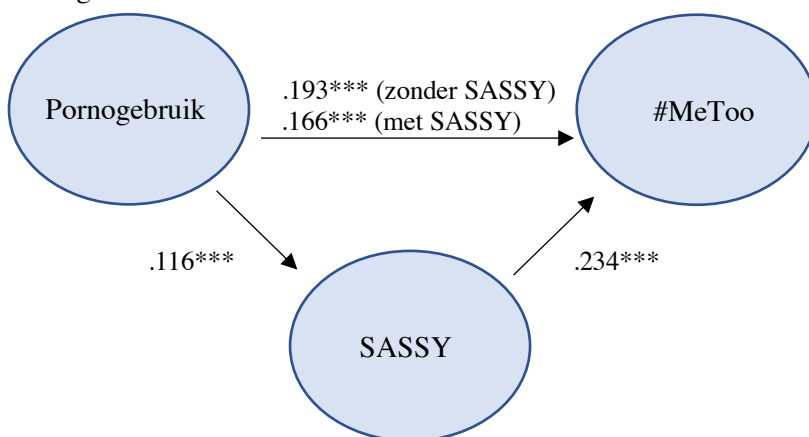
3.3. De mediërende rol van de seksueel genderstereotiepe attitudes en de acceptatie van verkrachtingsmythes in het verband tussen pornografiegebruik en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging

Om te testen of seksueel genderstereotiepe attitudes en/of de acceptatie van verkrachtingsmythes een mediërende rol hebben in het verband tussen pornografiegebruik en een negatieve attitude tegenover het #MeToo debat, werd gebruik gemaakt van de mediatie-analyse van de methode van Preacher & Hayes (2004), aan de hand van de PROCESS macro.

Eerst werd de mediërende rol van seksueel genderstereotiepe attitudes getest. Hier werd opnieuw gecontroleerd voor leeftijd, scholingsgraad en seksuele oriëntatie. Het pornografiegebruik bij adolescenten is een significante voorspeller voor de seksueel genderstereotiepe attitudes ($\beta = .1164$, $t = 3.709$, $p < .005$). Vervolgens

is de koestering van seksueel genderstereotiepe attitudes een significante voorspeller voor een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging ($\beta = .234, t = 6.140, p < .001$). Bovendien is zowel het totale (*coeff.* = .1931, $t = 6.297, p < .001$) als het indirecte effect (*coeff.* = .0272, $p < .05$) van pornografiegebruik op een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging significant. Het verschil tussen beide is verschillend van nul (95%-BI = [.0117;.0475]), dus er is sprake van een partieel effect. Een deel van de hypothese kan dus al bevestigd worden (zie figuur 1).

Figuur 1:

.0272** BI [.0117;.0475]

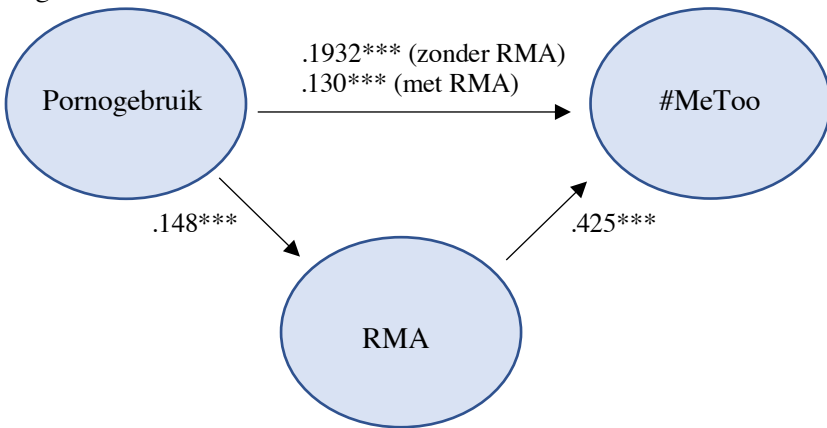
Opmerking: * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$; SASSY = seksueel genderstereotiepe attitudes

Vervolgens werd ook de mediërende rol van de acceptatie van verkrachtingsmythes nagegaan. Opnieuw werd hier gecontroleerd voor leeftijd, scholingsgraad en seksuele oriëntatie. Hieruit blijkt dat pornografiegebruik bij adolescenten een significante voorspeller is voor de acceptatie van verkrachtingsmythes ($\beta = .148, t = 5.308, p < .001$). Ook is de acceptatie van verkrachtingsmythes een significante voorspeller voor een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging ($\beta = .425, t = 3.496, p < .001$). Daarenboven zijn beide effecten, namelijk het totale (*coeff.* = .193, $t = 6.297, p < .001$) en het indirecte effect (*coeff.* = .063, $p < .05$), significant. Daarnaast is het

verschil tussen beide opnieuw verschillend van nul (95%-BI = [.038;.094]). Dit wil zeggen dat er een partieel effect is (zie figuur 2).

De tweede hypothese kan dus ook bevestigd worden. De koestering van genderstereotypen en de acceptatie van verkrachtingsmythes spelen een mediërende rol in het verband tussen pornografiegebruik en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging.

Figuur 2:

.063**BI [.038;.094]

Opmerking: * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$; RMA = Rape Myth Acceptance

3.4. De modererende rol van het geslacht

Om de derde hypothese te testen, namelijk de modererende rol van het geslacht in het verband tussen pornografiegebruik en de drie afhankelijke variabelen, werd opnieuw gebruik gemaakt van de Hayes Process plugin. Deze analyses werden telkens gecontroleerd voor leeftijd, scholingsgraad en seksuele oriëntatie. Bij de eerste moderatie analyse werd nagegaan of het geslacht een modererende rol speelt in het verband tussen pornografiegebruik en het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes. Hieruit blijkt dat de interactieterm tussen pornografiegebruik en geslacht niet significant is ($coeff. = -.198, t =$

1.931, $p > .05$). Geslacht kan in dit verband dus geen modererende factor spelen.

Vervolgens werd de afhankelijke variabele in verband met het accepteren van verkrachtingsmythes aangehaald. Hieruit blijkt de interactieterm tussen pornografiegebruik en geslacht wel significant te zijn ($coeff. = -.181, t = -2.024, p < .05$). Geslacht op zich is geen significante voorspeller ($\beta = -.218, t = -1.254, p > .05$). De conditionele effecten voor het zijn van een jongen ($eff. = .054, SE = .04, t = 1.348, p > .05$) of een meisje ($eff. = -.127, SE = .081, t = -1.574, p > .05$) zijn echter niet significant. Hier is de modererende rol van het geslacht dus opnieuw niet bevestigd.

Tot slot werd de moderatie-analyse uitgevoerd met de afhankelijke variabele 'de negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging'. Hier was de interactieterm ook niet significant ($coeff. = -.067, t = -.673, p > .05$).

De derde hypothese die stelt dat het geslacht een modererende factor speelt in de verbanden tussen enerzijds pornografiegebruik en anderzijds het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging, is dus niet bevestigd.

4. Discussie

Binnen de meesterproef werd via de seksuele script theorie (Gagnon & Simon, 1973) nagegaan of er een verband bestaat tussen enerzijds pornografiegebruik bij adolescenten en anderzijds het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging. In voorgaande cross-sectionele (Peter & Valkenburg, 2007; To et al. 2012) en longitudinale studies (Brown & L'Engle, 2009; Peter & Valkenburg, 2009) werd al reeds het verband tussen pornografiegebruik bij adolescenten en de koestering van seksueel genderstereotiepe attitudes vastgesteld. Alhoewel er ook een aantal inconsistenties op te merken waren die dit verband tegenspreken (To et al., 2015; Peter & Valkenburg, 2011), kon deze cross-sectionele studie het verband bij adolescenten bevestigen. Verder gaven ook een aantal oudere, voorgaande studies al aan dat pornografiegebruik bij

adolescenten samenhangt met attitudes die de acceptatie van verkrachtingsmythes uitdrukken (Check, 1995, enkel bij jongens; Strouse, Goodwin, & Roscoe, 1994; Bonino, Ciairino, Rabaglietti, & Cattelino, 2006). Ook deze huidige studie bevestigt het verband en is zo een waardevolle bijdrage aan de al bestaande literatuur. Tot slot zijn er geen eerdere onderzoeken binnen het communicatiewetenschappelijk veld die de #MeToo beweging en de attitude van adolescenten hiertegenover aankaarten. Deze meesterproef suggereert dat een negatieve attitude tegenover het #MeToo debat een specifieke en tijdsgebonden uiting is van seksueel genderstereotiepe attitudes. Met de seksuele script theorie als verklaring, werd het verband tussen pornografiegebruik en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging bevestigd. Daarenboven wordt dit verband gemedieerd door seksueel genderstereotiepe attitudes en de aanvaarding van verkrachtingsmythes. Zoals al eerder aangehaald in voorgaande studies is het geslacht geen modererende factor in het verband tussen pornografiegebruik en het koesteren van seksueel genderstereotiepe attitudes (Brown & L'Engle, 2009; Peter & Valkenburg, 2009). Het zijn van een meisje of jongen doet de impact dus niet dalen of stijgen. Deze studie bevestigt de conclusies van Brown & L'Engle (2009) en Peter en Valkenburg (2009) door vast te stellen dat geslacht geen modererende factor is in de associatie tussen enerzijds pornografiegebruik en anderzijds seksueel genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging.

De inzichten die dit onderzoek heeft verworven kunnen van maatschappelijk belang zijn en kunnen implicaties hebben voor toekomstige studies. Het geeft ons namelijk zicht op het pornografiegebruik bij Vlaamse adolescenten en dit kan implicaties hebben voor een aantal andere disciplines. Zo kunnen deze cijfers gebruikt worden in *media literacy* lessen en zo adolescenten meer bewust maken van hun gebruik, dat van anderen en de eventuele impact ervan.

Verder werpt deze studie een blik op hoe Vlaamse adolescenten denken over de seksuele man-vrouw relatie, verkrachtingsmythes en de #MeToo beweging. Inzichten in attitudes zoals

verkrachtingsmythes zijn van belang aangezien dit soort attitudes kunnen leiden tot *victim blaming*, nl. een morele ontkoppeling waarbij een dader of omstaander de schuld bij het slachtoffer zelf legt (Ryan, 1971). Dit kan ernstige juridische gevolgen hebben. Het kan namelijk ertoe leiden dat bepaalde verkrachtingszaken afgewezen worden omdat de schuld niet bij de dader maar het slachtoffer wordt gelegd. Het haalt dus de verantwoordelijkheid bij de dader weg en dit kan ernstige implicaties hebben voor het toekomstig gedrag van de verkrachter. Een recent voorbeeld hiervan zijn de controversiële uitspraken van een Spaanse rechter over een verkrachting die had plaatsgevonden in 2016. In deze zaak hadden vijf mannen een 18-jarige vrouw verkracht en dit gefilmd, maar de rechter oordeelde dat dit niet om een effectieve verkrachting ging aangezien de vrouw zich niet voldoende had verdedigd. Hierdoor werden de daders vrijgesproken van hun misdaad en werd de verantwoordelijkheid bij het slachtoffer gelegd (Jones, 2018).

De #MeToo beweging heeft een grote impact gehad op de carrières van de beschuldigen, bijvoorbeeld de contractbreuk tussen Bart de Pauw en VRT. De inzichten in de attitudes die adolescenten hebben tegenover deze beweging zijn waardevol. Deze jongeren groeien namelijk op in een tijd waarin dit onderwerp prominent aanwezig is in het nieuws en misschien kunnen de attitudes daarom verschillen van die van volwassenen. Uit de analyse blijkt dat de gemiddelde attitude bij adolescenten tegenover het debat positief was, maar dat pornografiegebruik wel samenhangt met een negatiever denkbeeld over de #MeToo beweging. De redenering van de al eerder aangehaalde script theorie is dus hier van toepassing (Gagnon & Simon, 1973). Hoe groter de pornografieconsumptie van de adolescent, hoe negatiever de houding tegenover de #MeToo beweging. De puber wordt blootgesteld aan scripts waarin de man vooral dominant is en de vrouw vaak onderdanig is of geobjectiveerd wordt (Klaassen & Peter, 2015). Seksuele genderstereotypen zijn dus een vaste waarde in de meest populaire genres van de pornografie industrie. Door een gebrek aan seksuele kennis en/of ervaring zal de adolescent de informatie in deze scripts gemakkelijker gebruiken als leidraad en/of evaluatie van de eigen attitudes en/of gedrag. Wanneer een situatie zich voordoet waarin de adolescent deze informatie nodig

heeft, zullen de scripts geactiveerd worden. In dit specifieke geval werd de houding tegenover het #MeToo debat nagevraagd, een specifieke uiting van de seksuele genderstereotiepe attitudes. Zoals de seksuele script theorie (Gagnon & Simon, 1973) dan ook stelt zijn hier de seksuele scripts uit pornografische inhoud geactiveerd bij de pornografiegebruikende adolescenten om zo een attitude te vormen over het debat. Het verband werd echter niet sterker of zwakker naarmate de adolescent een jongen of een meisje was.

Een aantal methodologische tekortkomingen in deze studie kunnen opgemerkt worden. Eerst en vooral was het aantal adolescenten dat de survey niet volledig heeft ingevuld hoog. Ongeveer 11% heeft de survey niet volledig kunnen invullen. Dit kan deels te wijten zijn aan de lengte van de survey of de tijdsdruk die er was. Bijgevolg kan dit vermoeidheid en/of desinteresse hebben opgewekt.

Er kunnen ook een aantal kritische opmerkingen gemaakt worden over de opstelling van de vragenlijst. De afwezigheid van Bogus-items kan ervoor zorgen dat respondenten die ad random de vragenlijst hebben ingevuld, niet opgegeven werden als missings. Zo kan niet opgemerkt worden of de vragenlijst nauwkeurig is ingevuld door de adolescenten. Daarnaast is er geen rekening gehouden met het testen van de sociale wenselijkheid. Het is namelijk mogelijk dat er een vertekening in de antwoorden optreedt. Dit kan vooral bij meisjes en hun pornografiegebruik opgemerkt worden aangezien pornografieconsumptie gezien wordt als een voornamelijk mannelijk gedrag omdat jongens meer open zijn hierover (Ševčíková & Daneback, 2014). Verder kan er een opmerking gemaakt worden over de opstelling van de #MeToo schaal. Cronbach's Alpha ligt hier namelijk relatief laag bij de drie factoren ($\alpha = .783$, $\alpha = .484$, $\alpha = .629$). Dit valt te verklaren door het lage aantal items dat deze factoren omvatten. De eerste factor heeft namelijk vier items maar de volgende twee dimensies hebben er telkens twee. De oorspronkelijke schaal omvatte 19 items, maar door de beperkte lengte van de survey zijn hieruit acht items geselecteerd om te testen.

Tot slot konden er geen uitspraken gedaan worden over causaliteit. De survey was namelijk cross-sectioneel en dus een momentopname. Het kan geen inzicht bieden in de evoluties doorheen de tijd. Pornografiegebruik is een significante voorspeller voor seksueel

genderstereotiepe attitudes, de aanvaarding van verkrachtingsmythes en een negatieve attitude tegenover de #MeToo beweging, maar het is geen oorzaak. Longitudinale studies zouden hier wel een ondersteunende uitspraak over kunnen doen.

Voor toekomstig onderzoek kunnen er een aantal aanbevelingen gemaakt worden. Eerst is het interessant om de #MeToo schaal met zijn oorspronkelijke 19 items te testen. Zo kan de attitude meer omvattend en diepgaand gemeten worden. Daarenboven zal waarschijnlijk de betrouwbaarheid op deze manier stijgen. Ten tweede kan geslacht in de toekomst op een andere manier gemeten worden. In de survey werd dit opgenomen als een dichotome variabele, maar in de huidige maatschappij wordt geslacht alsnear meer gezien als een spectrum. De opkomst van de *hypergender identity* waarin personen zich niet enkel meer man of vrouw voelen kan niet genegeerd worden. Geslacht kan in de toekomst dus eventueel opgenomen worden als een metrische variabele. Ten derde is het aangeraden om longitudinale studies uit te voeren die wel uitspraken kunnen doen over de causaliteit met betrekking tot pornografiegebruik en de aangehaalde attitudes. Het is namelijk communicatiewetenschappelijk waardevol om eventuele evoluties op te merken in de attitudes en het pornografiegebruik over een aantal jaren heen. Ten vierde is het ook interessant om de #MeToo schaal te testen bij een andere leeftijdsgroep, namelijk volwassenen. Op die manier kan een vergelijking gemaakt worden tussen de attitude tegenover de #MeToo beweging van adolescenten en volwassenen. Deze resultaten kunnen eventueel verklaard of begrepen worden uit een andere invalshoek, bijvoorbeeld de sociologie. Ten vijfde kan de meting naar pornografiegebruik bij adolescenten op een andere manier aangepakt worden. Een bevraging naar de verschillende genres die pubers bekijken kan zorgen voor een breder inzicht en leiden tot nieuwe hypothesen. Zo kan bijvoorbeeld gesuggereerd worden dat adolescenten die naar affectieve pornografie kijken minder seksueel genderstereotiepe attitudes koesteren, verkrachtingsmythes minder aanvaarden en positiever staan tegenover de #MeToo beweging in vergelijking met adolescenten die eerder dominante pornografie consumeren. Ten zesde moet er ook aandacht geschonken worden voor de positieve gevolgen van pornografiegebruik. Uit het onderzoek

van Kohut, Baer en Watts (2016) is namelijk gebleken dat pornografiegebruikers meer egalitaire attitudes koesteren tegenover vrouwen in machtsposities, vrouwen die buitenshuis werken en abortus. Verder kan pornografieconsumptie ook gelinkt worden aan een juiste kennis van de seksuele anatomie, fysiologie en zelfs het seksueel gedrag (Hesse & Pedersen, 2017). Dit kan implicaties hebben voor de anatomische kennis van pornografieconsumerende adolescenten. Het is dus van belang niet enkel de focus te leggen op de negatieve kant van pornografie, maar ook de voordelen die het met zich mee brengt. Tot slot is het wetenschappelijk waardevol om de technologische evoluties op vlak van seksueel expliciete inhoud op de voet te volgen en dan ook in acht te nemen. *Virtual Reality* pornografie kan er namelijk voor zorgen dat de gebruiker meer geëngageerd is met de inhoud en dit kan eventueel zorgen voor sterkere effecten. Ook de opkomst van seksrobotica is een evolutie die niet genegeerd mag worden door het communicatiewetenschappelijk domein. Hoe communiceren mensen met dit soort technologieën en zien zij dit als louter een object of een ander persoon? Het gebruik van de seksrobotica kan ook een spiegel zijn voor de man-vrouw relatie in de samenleving. Bovendien kan het een zicht geven op de eventuele onderliggende driften die als abnormaal en soms crimineel worden beschouwd.

5. Referentielijst

- Allen, M., D'alessio, D. A. V. E., & Brezgel, K. (1995). A meta-analysis summarizing the effects of pornography II: Aggression after exposure. *Human communication research*, 22(2), 258-283.
- Allen, M., Emmers, T., Gebhardt, L., & Giery, M.A. (1995). Exposure to pornography and acceptance of rape myth. *Journal of Communication*, 45(5), 5-25.
- Allen, M., D'Alessio, D., & Emmers-Somer, T.M. (2000). Reactions of criminal sexual offenders to pornography: A meta-analytic summary. In Roloff, M. (Red.). *Communication Yearbook 22* (pp. 139-169). Thousand Oaks, CA : Sage.
- Arakawa, D. R., Flanders, C., & Hatfield, E. (2012). Are variations in gender equality evident in pornography? A cross cultural study. *International Journal of Intercultural Relations*, 36, 279–285.
- Arnett, J. (1992). Reckless behavior in adolescence: A developmental perspective. *Developmental Review*, 12, 339–373.
- Attwood, F. (2007). No money shot? Commerce, pornography, and new sex taste cultures. *Sexualities*, 10, 441–456.
- Attwood, F. (2009). *Mainstreaming sex: The sexualization of Western culture*. Londen: I.B. Tauris.
- Austin, E. W., Pinkleton, B. E., Chen, Y. C., & Austin, B. W. (2015). Processing of sexual media messages improves due to media literacy effects on perceived message desirability. *Mass Communication and Society*, 18(4), 399-421.
- Barron, M., & Kimmel, M. (2000). Sexual violence in three pornographic media: Toward a sociological explanation. *Journal of Sex Research*, 37, 161–169.
- Belga. (2016, januari 8). *Bijna 8 verkrachtingen per dag in België*. Geraadpleegd op 8 april , 2018 via http://www.standaard.be/cnt/dmf20160108_02056004

- Beyens, I., Vandenbosch, L., & Eggermont, S. (2015). Early adolescent boys' exposure to Internet pornography: Relationships to pubertal timing, sensation seeking, and academic performance. *The Journal of Early Adolescence*, 35(8), 1045-1068.
- Blumberg, M. L., & Lester, D. (1991). High school and college students' attitudes toward rape. *Adolescence*, 26(103), 727.
- Bonino, S., Ciairano, S., Rabaglietti, E., & Cattelino, E. (2006). Use of pornography and self-reported engagement in sexual violence among adolescents. *European Journal of Developmental Psychology*, 3, 265-288.
- Boon, L. (2017, oktober 19). *De eerste mannen bekennen schuld: #ihave*. Geraadpleegd op 6 maart, 2018 via <https://www.parool.nl/binnenland/de-eerste-mannen-bekennen-schuld-ihave~a4522522/>
- Boxley, J., Lawrance, L., & Gruchow, H. (1995). A preliminary study of eight grade students' attitudes toward rape myths and women's roles. *Journal of School Health*, 65(3), 96-100
- Braun-Courville, D. K., & Rojas, M. (2009). Exposure to sexually explicit web sites and adolescent sexual attitudes and behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 45(2), 156-162.
- Bridges, A. J., Wosnitzer, R., Scharrer, E., Sun, C., & Liberman, R. (2010). Aggression and sexual behavior in best-selling pornography videos: A content analysis update. *Violence Against Women*, 16, 1065-1085.
- Brooks-Gunn, J., & Graber, J. A. (1999). What's sex got to do with it? The development of sexual identities during adolescence. In R. J. Contrada, & R. D. Ashmore (Red.). *Self, social identity, and physical health: Interdisciplinary explorations* (pp. 155-182). New York: Oxford University Press.
- Brosius, H. B., Weaver, J. B., & Staab, J. F. (1993). Exploring the social and sexual "reality" of contemporary pornography. *Journal of Sex Research*, 30(2), 161-170.

- Brown, J. D., White, A. B., & Nikopoulou, L. (1993). Disinterest, intrigue, resistance: Early adolescent girls' use of sexual media content. In B. S. Greenberg, J. D. Brown, & N. L. Buerkel-Rothfuss (Red.). *Media, sex, and the adolescent* (pp. 263–276). Cresskill, NJ: Hampton Press.
- Brown, J., & L'Engle, K. (2009). X-rated sexual attitudes and behaviors associated with US early adolescents' exposure to sexually explicit media. *Communication Research*, 36(1), 129–151.
- Buchanan, C. M., Eccles, J. S., & Becker, J. B. (1992). Are adolescents the victims of raging hormones? Evidence for activational effects of hormones on moods and behavior at adolescence. *Psychological Bulletin*, 111, 62-107.
- Burt, M. R. (1980). Cultural myths and supports of rape. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38, 217-230.
- Buysse, A. (2014) (Red.). *Sexpert: seksuele gezondheid in Vlaanderen. Valorisatie rapport*. Gent: Academia.
- Cameron, K. A., Salazar, L. F., Bernhardt, J. M., Burgess-Whitman, N., Wingood, G. M., & DiClemente, R. J. (2005). Adolescents' experience with sex on the Web: Results from online focus groups. *Journal of Adolescence*, 28, 535–540.
- Carol, A. (1994). *Nudes, prudes, and attitudes: Pornography and censorship*. Gloucester, GB: New Clarion Press.
- Check J. (1995). Teenage training: the effects of pornography on adolescent males. In Lederer, L.R., & Delgado, R. (Red.) *The Price We Pay: The Case Against Racist Speech, Hate Propaganda, and Pornography* (pp. 89-91). New York, NY : Hill and Wang
- Chen, A.S., Leung, M., Chen, C.H., & Yang, S. C. (2013). Exposure to Internet pornography among Taiwanese adolescents. *Social Behavior and Personality*, 41(1), 157–164.
- Cooper, A. (1998). Sexuality and the Internet: Surfing into the new millennium. *CyberPsychology & Behavior*, 1(2), 187-193.

- Cowan, G., & Campbell, R. (1995). Rape causal attitudes among adolescents. *Journal of Sex Research*, 32, 145-153
- Cowan, G., & Dunn, K. F. (1994). What themes in pornography lead to perceptions of the degradation of women? *Journal of Sex Research*, 31, 11–21.
- Cowan, G., Lee, C., Levy, D., & Snyder, D. (1988). Dominance and inequality in X-rated videocassettes. *Psychology of Women Quarterly*, 12, 299–311.
- Crooks, R., & Baur, K. (2002). *Our Sexuality*. Belmont, CA: Wadsworth.
- De Rycke, L., Vanobbergen, B., van den Akker, D. et al. (2011). *Geweld gemeld en geteld: aanbevelingen in de aanpak van geweld tegen kinderen en jongeren*. Brussel: Kinderrechtencommissariaat.
- DeLamater, J. D., & Hyde, J. S. (1998). Essentialism vs. social constructionism in the study of human sexuality. *Journal of sex research*, 35(1), 10-18.
- Dill, K. E., Brown, B. P., & Collins, M. A. (2008). Effects of exposure to sex-stereotyped video game characters on tolerance of sexual harassment. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44(5), 1402-1408.
- Dines, G., Jensen, R., & Russo, A. (1998). *Pornography: The production and consumption of inequality*. New York, NY: Routledge.
- Donnerstein, E., & Smith, S. (2001). Sex in the media: Theory, influences, and solutions. In D. G. Singer & J. L. Singer (Red.). *Handbook of children and the media* (pp. 289–307). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Doornwaard, S. M., den Boer, F., Vanwesenbeeck, I., van Nijnatten, C. H., ter Bogt, T. F., & van den Eijnden, R. J. (2017). Dutch Adolescents' Motives, Perceptions, and Reflections Toward Sex-Related Internet Use: Results of a Web-Based Focus-Group Study. *The Journal of Sex Research*, 54(8), 1038-1050.

- Driesmans, K., Vandenbosch, L., & Eggermont, S. (2015). Playing a Videogame with a Sexualized Female Character Increases Adolescents' Rape Myth Acceptance and Tolerance Toward Sexual Harassment. *Games for Health Journal*, 4(2), 91-94.
- Dworkin, A. (1979). *Pornography*. New York, NY: Penguin.
- Dworkin, A., & McKinnon, C. A. (1988). *Pornography and civil rights: A new day for women's equality*. Minneapolis, MN: Organizing Against Pornography.
- Emmerink, P. M., van den Eijnden, R. J., ter Bogt, T. F., & Vanwesenbeeck, I. (2017). A Scale for the Assessment of Sexual Standards Among Youth: Psychometric Properties. *Archives of sexual behavior*, 46(6), 1699-1709.
- Ensink, B., & Van Berlo, W. (1999). *Indringende herinneringen. De ontwikkeling van klachten na verkrachting*. Utrecht, NL: Nisso
- Farley, M. (2006). Prostitution, trafficking, and cultural amnesia: What we must not know in order to keep the business of sexual exploitation running smoothly. *Yale JL & Feminism*, 18, 109.
- Flood, M. (2007). Exposure to pornography among youth in Australia. *Journal of Sociology*, 43(1), 45-60.
- Foa, E. B., & Rothbaum, B. O. (2001). *Treating the trauma of rape: Cognitive-behavioral therapy for PTSD*. New York, NY: Guilford Press.
- Frith, H., & Kitzinger, C. (2001). Reformulating sexual script theory: Developing a discursive psychology of sexual negotiation. *Theory & Psychology*, 11, 209-232.
- Gagnon, J. H., & Simon, W. (1973). *Sexual conduct*. Chicago, VS: Aldine
- Glick, P., & Fiske, S. T. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of personality and social psychology*, 70(3), 491.

- Goodson, P., McCormick, D., & Evans, A. (2000). Sex on the Internet: College students' emotional arousal when viewing sexually explicit materials online. *Journal of Sex Education & Therapy, 25*, 252-260.
- Goodson, P., McCormick, D., & Evans, A. (2001). Searching for sexually explicit materials on the Internet: An exploratory study of college students' behavior and attitudes. *Archives of Sexual Behavior, 30*, 101-118.
- Hägström-Nordin, E., Hanson, U., & Tyden, T. (2005). Associations between pornography consumption and sexual practices among adolescents in Sweden. *International Journal of STD and AIDS, 16*, 102-107
- Hald, G. M., Seaman, C., & Linz, D. (2014). Sexuality and pornography. In D. Tolman, L. Diamond, J. Bauermeister, W. George, J. Pfaus, & M. Ward (Red.). *APA handbook of sexuality and psychology. Contextual approaches* (pp. 3-35). Washington, DC: American Psychological Association.
- Hald, G.M., Malamuth, N.M., & Yuen, C. (2010). Pornography and attitudes supporting violence against women: Revisiting the relationship in nonexperimental studies. *Aggressive Behavior, 36*, 14-20.
- Hardy, S. A., Steelman, M. A., Coyne, S. M., & Ridge, R. D. (2013). Adolescent religiousness as a protective factor against pornography use. *Journal of Applied Developmental Psychology, 34*(3), 131-139.
- Henderson, V., Hennessy, M., Barrett, D., Curtis, B., McCoy-Roth, M., Trentacoste, N., & Fishbein, M. (2005). When risky is attractive: Sensation seeking and romantic partner selection. *Personality and Individual Differences, 38*, 311-325.
- Heremans, T., & Droeven, V. (2017). *VRT breekt volledig met Bart De Pauw na beschuldigingen van grensoverschrijdend gedrag en seksuele intimidatie*. Geraadpleegd op 6 maart, 2018 via http://www.standaard.be/cnt/dmf20171109_03178485

- Hesse, C., & Pedersen, C. L. (2017). Porn sex versus real sex: How sexually explicit material shapes our understanding of sexual anatomy, physiology, and behaviour. *Sexuality & Culture*, 21(3), 754-775.
- Holt, T. J., Bossler, A. M., & May, D. C. (2012). Low self-control, deviant peer associations, and juvenile cyberdeviance. *American Journal of Criminal Justice*, 37(3), 378-395.
- Jones, S. (2018, april 26). *Protests in Spain as five men cleared of teenager's gang rape*. Geraadpleegd op 29 april, 2018 via <https://www.theguardian.com/world/2018/apr/26/protests-spain-five-men-cleared-of-teenagers-gang-rape-pamplona>
- Kaestle C, Halpern C, Brown J. 2007. Music videos, pro wrestling, and acceptance of date rape among middle school males and females: an exploratory analysis. *Journal of Adolescent Health*, 40, 185-7.
- Kaiser Family Foundation (2001). *Generation Rx.com: How Young People Use the Internet for Health Information*. Menlo Park, CA : Henry J. Kaiser Family Foundation
- Katz, E., Blumer, J., & Gurevitch, M. (1974). Utilization of mass communication by the individual. In J. Blumler & E. Katz (Red.). *The uses of mass communication: Current perspectives on gratifications research* (pp. 19-32). Beverly Hills, CA: Sage.
- Klaassen, M. J., & Peter, J. (2015). Gender (in) equality in Internet pornography: A content analysis of popular pornographic Internet videos. *The Journal of Sex Research*, 52(7), 721-735.
- Kohut, T., Baer, J.L., & Watts, B. (2016). Is Pornography Really about “Making Hate to Women”? Pornography Users Hold More Gender Egalitarian Attitudes Than Nonusers in a Representative American Sample. *The Journal of Sex Research*, 53(1), 1-11.

- Lanis, K., & Covell, K. (1995). Images of women in advertisements: Effects on attitudes related to sexual aggression. *Sex roles, 32*(9-10), 639-649.
- Linz, D., & Malamuth, N. (1993). *Pornography*. Newbury Park, CA: Sage.
- Lo, V.H., & Wei, R. (2005). Exposure to Internet pornography and Taiwanese adolescents' sexual attitudes and behavior. *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 49*(2), 221–237.
- Löfgren-Mårtenson, L., & Månsson, S. A. (2010). Lust, love, and life: A qualitative study of Swedish adolescents' perceptions and experiences with pornography. *Journal of sex research, 47*(6), 568-579.
- Lonsway, K. A., & Fitzgerald, L. F. (1994). Rape myths. In review. *Psychology of women quarterly, 18*(2), 133-164.
- Luder, M. T., Pittet, I., Berchtold, A., Akre, C., Michaud, P. A., & Suris, J. C. (2011). Associations between online pornography and sexual behavior among adolescents: Myth or reality? *Archives of Sexual Behavior, 40*(5), 1027–1035.
- Madden, M., Lenhart, A., Duggan, M., Cortesi, S., & Gasser, U. (2013). *Teens and technology 2013*. Washington, DC: Pew Internet and American Life Project.
- Malamuth, N., & Huppin, M. (2005). Pornography and Teenagers: The Importance of Individual Differences. *Adolescent Medicine Clinics, 16*, 315-326.
- McKee, A. (2005). The objectification of women in mainstream porn videos in Australia. *Journal of Sex Research, 42*, 277–290.
- Mesch, G. (2009). Social bonds and Internet pornographic exposure among adolescents. *Journal of Adolescence, 32*, 601–618
- Mesch, G. S., & Maman, T. L. (2009). Intentional online pornographic exposure among adolescents: Is the Internet to blame? *Verhaltenstherapie & Verhaltensmedizin, 30*(3), 352–367.

- Miller, B. C., & Benson, B. (1999). Romantic and sexual relationship development during adolescence. In W. Furman, B. B. Brown, & C. Feiring (Red.). *The development of romantic relationships in adolescence* (pp. 99–121). Cambridge, GB: Cambridge University Press.
- Mitchell, K. J., Finkelhor, D., & Wolak, J. (2003). The exposure of youth to unwanted sexual material on the Internet: A national survey of risk, impact, and prevention. *Youth & Society*, 34(3), 330–358.
- Moniuszko, S.M., & Kelly, C. (2017, oktober 27). *Harvey Weinstein scandal: A complete list of the 85 accusers*. Geraadpleegd op 6 maart, 2018 via <https://www.usatoday.com/story/life/people/2017/10/27/weinstein-scandal-complete-list-accusers/804663001/>
- Neinstein, L.S. (Red.) (2002). *Adolescent health care: a practical guide (4th edition)*. Philadelphia, PA : Lippincott Williams & Wilkins Publishers
- Ogas, O., & Gaddam, S. (2011). *A billion wicked thoughts: What the Internet tells us about sexual relationships*. New York, NY: Plume.
- Ohlheiser, A. (2017, oktober 19). *The woman behind ‘Me Too’ knew the power of the phrase when she created it- 10 years ago*. Geraadpleegd op 6 maart, 2018 via https://www.washingtonpost.com/news/the-intersect/wp/2017/10/19/the-woman-behind-me-too-knew-the-power-of-the-phrase-when-she-created-it-10-years-ago/?utm_term=.b2a8176dd5b7
- Oliver, M. B., & Hyde, J. S. (1993). Gender differences in sexuality: A meta analysis. *Psychological Bulletin*, 114, 29–51.
- Owens, E.W., Behun, R. J., Manning, J. C., & Reid, R. C. (2012). The impact of internet pornography on adolescents: A review of the research. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19, 99- 122.

- Paasonen, S. (2010). Labors of love: Netporn, Web 2.0, and the meanings of amateurism. *New Media & Society*, 12, 1297–1312.
- Palys, T. S. (1986). Testing the common wisdom: The social content of video pornography. *Canadian Psychology*, 27, 22–35.
- Paul, P. (2005). *Pornified: How pornography is transforming our lives, our relationships, and our families*. New York, NY: Times Books.
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2006). Adolescents' exposure to sexually explicit material on the Internet. *Communication Research*, 33, 178–204.
- Peter, J., & Valkenburg, P.M. (2007). Adolescents' exposure to a sexualized media environment and notions of women as sex objects. *Sex Roles*, 56, 381–395.
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2008). Adolescents' exposure to sexually explicit Internet material, sexual uncertainty, and attitudes toward uncommitted sexual exploration: Is there a link? *Communication Research*, 35(5), 579–601.
- Peter, J., & Valkenburg, P.M. (2009). Adolescents' exposure to sexually explicit internet material and notions of women as sex objects: Assessing causality and underlying processes. *Journal of Communication*, 59, 407–433.
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2010). Processes underlying the effects of adolescents' use of sexually explicit internet material: The role of perceived realism. *Communication Research*, 37(3), 375-399.
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2011). The use of sexually explicit internet material and its antecedents: A longitudinal comparison of adolescents and adults. *Archives of Sexual Behavior*, 40(5), 1015–1025.
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2016). Adolescents and pornography: A review of 20 Years of research. *The Journal of Sex Research*, 53(4e5), 1-23.

- Petrak, J., & Hedge, B. (2003) (Red.). *The trauma of sexual assault: Treatment, prevention and practice*. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons.
- Pfaus, J. G., Kippin, T. E., Coria-Avila, G. A., Gelez, H., Afonso, V. M., Ismail, N., & Parada, M. (2012). Who, what, where, when (and maybe even why)? How the experience of sexual reward connects sexual desire, preference, and performance. *Archives of sexual behavior*, 41(1), 31-62.
- Pieters, J., Italiano, P., & Offermans, A. (2010). *Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld*. Brussel: Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen.
- Preacher, K.J., & Hayes, A. (2004). SPSS en SAS procedures for estimating indirect effects in simple mediation models. *Behavior research methods, instruments & computers*, 36(4).
- Ropelato, J. (2007). *Internet pornography statistics*. Geraadpleegd op 16 februari, 2018 via <http://www.toptenreviews.com/internet-pornography-statistics/>
- Rozina, S. (2017, oktober 16). *How 'Me Too' is exposing the scale of sexual abuse*. Geraadpleegd om 6 maart, 2018 via <http://www.bbc.com/news/blogs-trending-41633857>
- Russell, D. (1993). *Making violence sexy. Feminist views on pornography*. New York, NY: Columbia University Press.
- Ryan, W. (1971). *Blaming the Victim*. New York, NY: Pantheon Books Inc.
- Sabina, C., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2008). The nature and dynamics of Internet pornography exposure for youth. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(6), 691–693.
- Santiago, C., & Criss, D. (2017, oktober 17). *An activist, a little girl and the heartbreaking origin of 'Me Too'*. Geraadpleegd om 6 maart, 2018 via <https://edition.cnn.com/2017/10/17/us/me-too-tarana-burke-origin-trnd/index.html>

- Savin-Williams, R. C., & Diamond, L. M. (2004). Sex. In R.M. Lerner & L. Steinberg (Red.). *Handbook of adolescent psychology* (pp. 189–231). Hoboken, NJ: Wiley.
- Ševčíková, A., Šerek, J., Barbovschi, M., & Daneback, K. (2014). The roles of individual characteristics and liberalism in intentional and unintentional exposure to online sexual material among European youth: A multilevel approach. *Sexuality Research and Social Policy*, *11*(2), 104–115.
- Ševčíková, A., & Daneback, K. (2014). Online pornography use in adolescence: Age and gender differences. *European Journal of Developmental Psychology*, *11*(6), 674–686.
- Shek, D. T. L., & Ma, C. M. S. (2012). Consumption of pornographic materials among early adolescents in Hong Kong: Profiles and psychosocial correlates. *International Journal on Disability and Human Development*, *11*(2), 143–150.
- Simon, W., & Gagnon, J.H. (1973). *Sexual Conduct*. Londen : Routledge
- Simon, W. (1996). *Postmodern sexualities*. Londen: Routledge.
- Simon, W., & Gagnon, J. H. (1986). Sexual scripts: Permanence and change. *Archives of Sexual Behavior*, *15*, 97–120.
- Simon, W., & Gagnon, J. H. (1987). A sexual scripts approach. In J. H. Geer & W. T. O'Donohue (Eds.), *Theories of human sexuality* (pp. 363–383). New York, NY: Plenum.
- Simon, W., & Gagnon, J. H. (2003). Sexual scripts: Origins, influences and changes. *Qualitative Sociology*, *26*, 491–497.
- Sinkovic, M., Stulhofer, A., & Bozic, J. (2013). Revisiting the association between pornography use and risky sexual behaviors. The role of early exposure to pornography and sexual sensation seeking. *Journal of Sex Research*, *50*, 633–641.

- Strossen, N. (1995). *Defending pornography: Free speech, sex, and the fight for women's rights*. New York, NY: University Press.
- Strouse, J. S., Goodwin, M. P., & Roscoe, B. (1994). Correlates of attitudes toward sexual harassment among early adolescents. *Sex Roles, 31*(9-10), 559-577.
- Štulhofer, A., Buško, V., & Landripet, I. (2010). Pornography, sexual socialization, and satisfaction among young men. *Archives of sexual behavior, 39*(1), 168-178.
- ter Bogt, T. F. M., Engels, R. C. M. E., Bogers, S., & Kloosterman, M. (2010). "Shake it baby, shake it:" Media preferences, sexual attitudes and gender stereotypes among adolescents. *Sex Roles, 63*, 844–859.
- Thornburgh, D., & Lin, H. S. (2002). *Youth, Pornography and the Internet: Can We Provide Sound Choices in a Safe Environment?* Washington D.C. : National Academy Press
- To, S. M., Iu Kan, S. M., & Ngai, S. S. Y. (2015). Interaction effects between exposure to sexually explicit online materials and individual, family, and extrafamilial factors on Hong Kong high school students' beliefs about gender role equality and body-centered sexuality. *Youth & Society, 47*(6), 747-768.
- To, S. M., Ngai, S. S. Y., & Kan, S. M. I. (2012). Direct and mediating effects of accessing sexually explicit online materials on Hong Kong adolescents' attitude, knowledge, and behavior relating to sex. *Children and Youth Services Review, 34*(11), 2156-2163.
- Traeen, B., Spitznogle, K., & Beverfjord, A. (2004). Attitudes and use of pornography in the Norwegian population 2002. *Journal of Sex Research, 41*, 193–200.
- Traeen, B., Stigum, H., & Sorensen, D. (2002). Sexual diversity in urban Norwegians. *Journal of sex research, 39*(4), 249-258.
- Truijens, A. (2017, november 4). "Trial by media richt alleen maar schade aan - het volksgericht oordeelt voordat de misdaad bewezen is". Geraadpleegd op 6 maart, 2018 via

<https://www.volkskrant.nl/ opinie/trial-by-media-richt-alleen-maar-schade-aan-het-volksgericht-oordeelt-voordat-de-misdaad-bewezen-is~a4531009/>

- Tsaliki, L. (2011). Playing with porn: Greek children's explorations in pornography. *Sex Education, 11*(3), 293–302.
- Tsitsika, A., Critselis, E., Kormas, G., Konstantoulaki, E., Constantopoulos, A., & Kafetzis, D. (2009). Adolescent pornographic Internet site use: A multivariate regression analysis of the predictive factors of use and psychosocial implications. *CyberPsychology and Behavior, 12*(5), 545–550.
- Van Berlo, W., & Mooren, T. (2009). Seksueel geweld: gevolgen en behandeling. *Seksuologie, 419-435*.
- Vanden Abeele, M., Campbell, S. W., Eggermont, S., & Roe, K. (2014). Sexting, mobile porn use, and peer group dynamics: Boys' and girls' self-perceived popularity, need for popularity, and perceived peer pressure. *Media Psychology, 17*(1), 6-33.
- Vandenbosch, L. (2015). Antecedents of adolescents' exposure to different types of sexually explicit Internet material: A longitudinal study. *Computers in Human Behavior, 50*, 439-448.
- Vandenbosch, L., & Eggermont, S. (2013). Sexually explicit websites and sexual initiation: Reciprocal relationships and the moderating role of pubertal status. *Journal of Research on Adolescence, 23*(4), 621-634.
- Vandenbosch, L., & Peter, J. (2016). Antecedents of the initiation of watching sexually explicit Internet material: A longitudinal study among adolescents. *Mass Communication and Society, 19*(4), 499-521.
- Vannier, S. A., Currie, A. B., & O'Sullivan, L. F. (2014). Schoolgirls and soccer moms: A content analysis of free “teen” and “MILF” online pornography. *The Journal of Sex Research, 51*(3), 253-264.

- Ward, L. M. (2003). Understanding the role of entertainment media in the sexual socialization of American youth: A review of empirical research. *Developmental Review*, 23(3), 347-388.
- Weber, M., Quiring, O., & Daschmann, G. (2012). Peers, parents and pornography: Exploring adolescents' exposure to sexually explicit material and its developmental correlates. *Sexuality & Culture*, 16(4), 408-427.
- Wiederman, M. W. (2015). Sexual script theory: Past, present, and future. In *Handbook of the sociology of sexualities* (p. 7-22). Berlijn, DU: Springer
- Wolak, J., Mitchell, K., & Finkelhor, D. (2007). Unwanted and wanted exposure to online pornography in a national sample of youth Internet users. *Pediatrics*, 119(2), 247-257.
- Women in the World. (2018, februari 2). *Gloria Steinem hails #MeToo movement – and gives a scathing rebuke to its critics*. Geraadpleegd op 21 mei, 2018 via <https://womenintheworld.com/2018/02/08/gloria-steinem-hails-metoo-movement-and-gives-a-scathing-rebuke-to-its-critics/>
- Wright, P. J., & Donnerstein, E. (2014). Sex online: Pornography, sexual solicitation, and sexting. *Adolescent medicine: state of the art reviews*, 25(3), 574-589.
- Yang, N., & Linz, D. (1990). Movie ratings and the content of adult videos: The sex-violence ratio. *Journal of Communication*, 40(2), 28-42.
- Ybarra, M. L., & Mitchell, K. J. (2005). Exposure to Internet pornography among children and adolescents: A national survey. *Cyber Psychology and Behavior*, 8(5), 473-486.
- Zuckerman, M. (1979). *Sensation seeking*. Hoboken, NJ, VS: John Wiley & Sons, Inc.

6. Bijlagen

Vragenlijst

Onderzoek over het dagelijkse leven van Vlaamse adolescenten en hun mediagebruik

Beste leerling(e)

Wij doen een onderzoek bij zo'n **800 jongeren** in België. De studie zal ook plaatsvinden in jouw school. Je zal een **aantal vragen** krijgen over wat je vindt van jezelf, je lichaam, en seksualiteit. We stellen ook vragen over welke media je gebruikt (bv. gebruik je Facebook en Instagram, post je selfies, kijk je televisie...).

De vragenlijst is **anoniem**, dit betekent dat we niet naar je naam gaan vragen. Elke vragenlijst krijgt een unieke code op basis van je geboortedatum. Dit nummer zullen enkel de onderzoekers kennen, en zal apart van je antwoorden worden bewaard.

Het kan zijn dat een aantal vragen of zinnen in de vragenlijst je een raar gevoel geven. Indien dit zo is, **spreek dan de aanwezige onderzoeker aan** en vertel haar over je gevoelens.

Als je beslist om deel te nemen aan deze studie, vragen we jou om gedurende **45 minuten** de vragenlijst in te vullen in je klas. Vragen kan je stellen aan de aanwezige onderzoeksters. Na het invullen van een vragenlijst, maak je kans om één van de verschillende **bonnen ter waarde van €20** te winnen (om aan deze loterij deel te nemen, kan je je e-mailadres op de laatste pagina invullen). Bovendien help je de onderzoekers om meer te leren over jongeren. Wanneer we

klaar zijn met deze studie, zullen we een rapport schrijven over wat we allemaal geleerd hebben. Dit rapport zal jouw naam of deelname aan deze studie niet vermelden.

Je moet niet deelnemen aan de studie als je dat niet wil. Als je beslist om te stoppen tijdens het onderzoek, zelfs nadat we al begonnen zijn met het onderzoek, is dat helemaal zonder gevolgen. Als je beslist deel te nemen aan de studie, kan je *JA* antwoorden op de volgende pagina.

Alvast bedankt!

Laura Vandenbosch
(Projectcoördinator)

Lara Schreurs
(Projectcoördinator)

Duid hieronder aan of je duidelijk begrijpt dat je deelname vrijwillig is en dat je mag stoppen met deelnemen wanneer je wil. Je begrijpt ook dat er aan jou vragen gesteld worden over je gevoelens, lichaamsbeeld en mediagebruik. Het onderzoek zal enkel gebruikt worden voor wetenschappelijke doeleinden.

Duid hier JA aan als j deze informatie begrijpt.

JA

NEE

1. Enkele vragen over jezelf

1.1 Duid aan:

Wat is jouw geboortedatum? Dag ..... Maand .....
Jaar.....

Wat is de naam van je school?

.....

Welke onderwijsvorm volg je? ASO BSO TSO
KSO

Ben je: een jongen een meisje

Datum van vandaag: Dag ..... Maand .....
Jaar.....

1.2 Wat is het hoogste diploma dat **je papa** heeft behaald?

Geen diploma Hogeschool
 Lagere school Universiteit
 Middelbaar onderwijs Ik weet het niet maar het beroep
van mijn papa is .....

Niet van toepassing

1.3 Wat is het hoogste diploma dat **je mama** heeft behaald?

Geen diploma Hogeschool
 Lagere school Universiteit
 Middelbaar onderwijs Ik weet het niet maar het beroep
van mijn mama is .....

Niet van toepassing

1.4 Waar ben je **geboren**?

België Ander land, namelijk .....

1.5.1 Is één van je **ouders of grootouders** geboren in een ander land
dan België, zo ja in welk land?

Nee Ja, een ander land, namelijk .....

1.5.2 Wat is jouw **moedertaal**?

Nederlands Andere:.....

1.6 In welke **categorie** pas jij?

- Heteroseksueel (het vaakst geïnteresseerd in het andere geslacht)
  - Homoseksueel (het vaakst geïnteresseerd in hetzelfde geslacht)
  - Biseksueel (het vaakst geïnteresseerd in beide geslachten)
  - Ik omschrijf mijn seksualiteit anders,
namelijk:.....
  - Ik weet het nog niet
- 1.7 Heb je momenteel **een lief**?   Nee   Ja

#MeToo

3.5. *“De laatste maanden is er veel te doen geweest rond seksueel overschrijdend gedrag op de werkvloer. Dat wil zeggen: gedrag waarbij iemand tegen haar of zijn wil overhaald, beïnvloed, gemanipuleerd, gechanteerd of gedwongen wordt tot seksuele activiteiten. Op sociale media zoals Twitter en Facebook kon je steeds meer en meer klachten lezen van vrouwen die gedwongen of gemanipuleerd werden om seksueel gedrag uit te voeren. Een bekend voorbeeld is dat Harvey Weinstein, een succesvol Hollywood producer die door meer dan 90 vrouwen beschuldigd wordt van seksueel overschrijdend gedrag op de werkvloer. Ook in Vlaanderen stroomden de klachten binnen over acteur Bart De Pauw. Deze schandalen zorgden ervoor dat enorm veel vrouwen hun eigen ervaringen met seksueel overschrijdend gedrag, misbruik en zelfs verkrachtingen op sociale media deelden met de hashtag #metoo. De reacties over deze hashtag waren gemengd. Veel personen steunen deze vrouwen en bewonderen hun moed voor het delen van deze ervaringen. Anderen stellen zich dan weer de vraag of dit wel allemaal waar is en of dit niet een schreeuw om aandacht is. De bekende Franse actrice Cathérine Deneuve gaf dan weer aan dat met deze hashtags mannen afgeschrikt kunnen worden en niet meer weten wanneer ze mogen flirten. Ook zegt ze dat we moeten oppassen voor preuts gedrag op vlak van seksualiteit.”*

Wij zouden graag jouw mening hierover hebben:

	Helemaal niet akkoord	Sterk niet akkoord	Niet akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Akkoord	Sterk akkoord	Helemaal akkoord
1. Ik vind vrouwen die hun verhaal over seksueel overschrijdend gedrag via #MeToo delen moedig							
2. De meeste vrouwen die klagen over seksueel overschrijdend gedrag via #MeToo overdrijven							
3. Vrouwen die hun verhalen over seksueel overschrijdend gedrag delen via #MeToo, doen dat enkel om aandacht te krijgen							
4. Deze vrouwen hadden niet zo lang moeten wachten met het delen van hun verhaal via #MeToo							

RMA

3.8. Duid aan in welke mate je **akkoord** gaat met de volgende uitspraken:

	Helemaal niet akkoord	Sterk niet akkoord	Niet akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Akkoord	Sterk akkoord	Helemaal akkoord
1. Een meisje dat mee naar het huis/appartement van een jongen gaat tijdens de eerste date suggereert dat ze seks met hem wil							
2. Een reden waarom meisjes liegen dat ze seksueel lastiggevallen zijn, is dat ze nood hebben aan aandacht							
3. Elk gezond meisje kan succesvol een verkrachter afweren als ze dit echt wil							
4. Wanneer meisjes rondlopen in korte rokjes en topjes, vragen ze om problemen							
5. Bij de meerderheid van de slachtoffers van seksueel geweld, heeft het slachtoffer een slechte reputatie							
6. Wanneer een meisje dronken is op een fuif en seks heeft met een jongen die ze net heeft leren kennen, mogen andere jongens ook verwachten dat ze seks met haar kunnen hebben							

SASSY

3.9. Duid aan in welke mate je **akkoord** gaat met de volgende uitspraken:

	Helemaal niet akkoord	Sterk niet akkoord	Niet akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Akkoord	Sterk Akkoord	Helemaal akkoord
1. Ik vind het meer aanvaardbaar voor een jongen dan voor een meisje om seks te hebben zonder verliefd te zijn							
2. Ik vind dat jongens het voortouw moeten nemen tijdens de seks en dominant moeten zijn, terwijl meisjes onderdanig moeten zijn							
3. Het is belangrijker voor een meisje om er aantrekkelijk uit te zien dan voor een jongen							

4. Ik denk dat het meer te verwachten is van jongens dat zij iemand bedriegen dan van meisjes							
5. Ik denk dat het meer aanvaardbaar is voor een jongen dat hij regelmatig masturbeert dan voor een meisje							